

Riksdagens protokoll

2011/12:136

Torsdagen den 28 juni

Kl. 12.00 – 15.45

Protokoll
2011/12:136

---

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 19 och 20 juni.

2 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Talmannen meddelade att *Kajsa Lunderquist* (M) skulle återta sin plats i riksdagen som ersättare för statsrådet Tobias Billström (M) från och med den 1 juli, varigenom uppdraget som ersättare för statsrådet Tobias Billström (M) skulle upphöra för Montaser Eneim.

3 § Avsägelse

Talmannen meddelade att *Helena Leander* (MP) avsagt sig uppdraget som suppleant i skatteutskottet från och med den 1 juli.

Kammaren biföll denna avsägelse.

4 § Anmälan om kompletteringsval till skatteutskottet

Talmannen meddelade att Miljöpartiet de grönas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Lotta Hedström som suppleant i skatteutskottet från och med den 1 juli.

Talmannen förklarade vald *från och med den 1 juli* till

suppleant i skatteutskottet

Lotta Hedström (MP)

5 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott: 2011/12:FPM160 Strategi för konsumentpolitiken i EU KOM(2012)225 till civilutskottet

6 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
EU-dokument
KOM(2012)329 till utrikesutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 17 september*.

*Svar på
interpellationer*

7 § Svar på interpellationerna 2011/12:382, 383, 385, 388, 389 och 410 om Israel och Palestina

Anf. 1 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Arhe Hamednaca, Hillevi Larsson, Peter Rådberg, Katarina Köhler, Torbjörn Björlund och Monica Green har alla ställt frågor som rör den israelisk-palestinska konflikten. Jag väljer att besvara interpellationerna i ett sammanhang.

Europeiska unionen är djupt engagerad för att bidra till en lösning på den israelisk-palestinska konflikten. EU:s slutsatser anger ramarna och utgångspunkterna för en fredsöverenskommelse. Förhandlingarna ska utgå från 1967 års gränser och resultera i en tvåstatslösning med Jerusalem som huvudstad för båda stater.

De israeliska bosättningarna står i strid med internationell rätt och utgör ett allvarligt hinder för en sådan lösning. Detta kräver också en rättvis och realistisk lösning på flyktingfrågan. Israels grundläggande rätt till säkerhet måste tryggas. Båda parter måste avstå från provokativa handlingar. EU stöder kvartettens ansträngningar för att återuppta trovärdiga och resultatriktade fredsförhandlingar.

Vi välkomnar Israels beslut att frige fångar som länge suttit i förvar utan att åtal väckts. Sverige och EU har upprepade gånger framfört vikten av att respektera frihetsberövade personers mänskliga rättigheter. Frågan om palestinska fångar i israeliska fångelser togs också upp i den politiska dialogen mellan EU och Israel i december.

Via rådsslutsatser och i dialog med israeliska företrädare har vi även klargjort vår position att det är oacceptabelt att frihetsberöva eller fängsla en person på grund av dennes politiska övertygelse. Frågan om frihetsberövande och deportering av palestinska parlamentariker i östra Jerusalem restes av EU i FN:s råd för mänskliga rättigheter i mars 2011.

I frågan om EU:s associeringsavtal med Israel och varor från ockuperat område är det regeringens bestämda uppfattning att isolering och bojkotter inte är rätt väg för att lösa den israelisk-palestinska konflikten.

Associeringsavtalet spelar en betydande roll i våra relationer och inkluderar regelbundna möten för att diskutera mänskliga rättigheter och fredsprocessen. Att avsluta samarbetet och stänga dörren för denna dialog vore både olyckligt och kontraproduktivt.

Samtidigt har EU konstaterat att en uppgradering av relationen måste ses i ett bredare sammanhang som omfattar fredsprocessen. Därför har den existerande handlingsplanen för samarbetet i stället kontinuerligt förlängts.

Reglerna för handel mellan EU och Israel styrs av associeringsavtalet och gäller staten Israel inom 1967 års gränser. Det finns inget förbud mot att handla med produkter från bosättningar. Däremot har EU och Sverige en skyldighet att se till att sådana produkter inte ges tullfrihet eller andra tullförmåner.

Det finns dock inga bestämmelser som talar om hur just produkter från ockuperat område ska märkas. I december 2009 införde Storbritannien icke-bindande rekommendationer för ursprungsmärkning av produkter från Västbanken. De klargör om en produkt kommer från en israelisk bosättning eller har palestinskt ursprung.

Frågan är komplicerad, rymmer flera aspekter och behöver beläggas ytterligare. Regeringen bereder frågan.

Vad gäller frågan om palestinskt medlemskap i Förenta nationerna och observatörskap i FN:s generalförsamling vill jag först göra klart att Palestina redan i dag har observatörskap i FN:s generalförsamling.

Palestiniernas ansökan om medlemskap för Palestina i FN ligger som bekant vilande i FN:s säkerhetsråd. För ett positivt beslut om medlemskap krävs stöd av minst nio av rådets femton medlemmar och att ingen av de fem ständiga medlemmarna röstar mot. För närvarande förefaller det stödet inte att finnas.

Sverige stöder politiskt och konkret arbetet med att bygga upp en livskraftig, sammanhängande och demokratisk palestinsk stat. Vi ser fram emot den dag då Israel och Palestina kan leva i fred med varandra, och Israel i fred och säkerhet med hela den arabiska världen. En förutsättning för en fungerande palestinsk stat med kontroll över sitt territorium är en framförhandlad tvåstatslösning. Vi fortsätter att på olika sätt stödja det palestinska statsbyggandet liksom ansträngningarna att nå denna tvåstatslösning.

Då Arhe Hamednaca som framställt interpellation 382 och Peter Rådberg som framställt interpellation 385 anmält att de var förhindrade att närvara vid sammanträdet medgav talmannen att Katarina Köhler fick ta emot svaret även på Arhe Hamednacas interpellation och att Valter Mutts fick delta i överläggningen i stället för Peter Rådberg.

Anf. 2 KATARINA KÖHLER (S):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret. Sverige har under en lång följd av år varit känt i världen som ett land som alltid har kämpat för demokratiska rättigheter, rättvisa och solidaritet oavsett var i världen det har handlat om. Vi har varit kända för att ta strid för de svaga, och vi har vågat stå upp mot de länder som har brutit mot mänskliga fri- och rättigheter. I dag hörs inte den rösten ute i världen på samma sätt som tidigare, och det är både olyckligt och ledsamt.

Herr talman! Låt mig säga några ord för eventuella lyssnare. När delningen av Palestina gjordes 1948 blev resultatet att Israel fick 53 procent och Palestina 47 procent av landområdet. I dag finns det beräkningar som säger att det som återstår för det palestinska folket är ungefär 12 procent. Det beror på att Israel under en lång följd av år har ockuperat område efter område på Västbanken och i östra Jerusalem och hela tiden bygger nya, olagliga bosättningar där palestinska familjer trycks undan till förmån för judiska familjer.

De 12 procenten är inte heller ett sammanhållet område, utan det är flera mindre områden som i dag nästan helt är omgärdade av betongmurar eller elstängsel.

Som en konsekvens av detta lever det palestinska folket helt under israeliska militära lagar. Enligt Israel ger de dem rätt att fängsla människor utan rättegång eller ens skyldighet att tala om i vissa fall varför en person har blivit fängslad. Detta strider på alla sätt mot de grundläggande mänskliga rättigheterna.

Arhe har i sin interpellation beskrivit förhållandena för de palestinska fångarna som oftast sitter i israeliska fångelser. Det har alltså tagits från ockuperade områden och forslats till ockupationsmaktens territorium, vilket också är förbjudet enligt Genèvekonventionen.

Flera tusen palestinska interner lever under väldigt dåliga förhållanden. Ett tiotal kvinnor i israeliska fångelser upplever i dag kränkningar och förödmjukelser och har ibland nästan med livet som insats fött barn i fångelset. Det beror naturligtvis på att det inte finns tillräcklig medicinsk kompetens i fångelset. I dag är 100 barn mellan 15 och 18 år fängslade i israeliska fångelser.

Utrikesministern säger att han välkomnar att Israel har släppt palestinska fångar; det gör jag också naturligtvis. Men vad gör utrikesministern, och vad avser han att göra, åt alla dem som fortfarande sitter i israeliska fångelser och åt dem som varje dag blir fängslade på helt godtyckliga grunder och inte har någon möjlighet att föra sin talan i fångelserna? Jag tycker inte att jag fick svar på den frågan. Jag skulle gärna vilja ha ett svar.

Anf. 3 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Den 1 september 2011 utropade sig Palestina som en självständig stat. Därefter kom ansökan till FN om att få bli fullvärdig FN-medlem. Tyvärr blockerades ansökan av USA. Det gick inte ens till omröstning eftersom de har möjlighet att blockera. Däremot togs frågan om medlemskap i Unesco upp. Det är ju också ett FN-organ. Där blev det ja med förkrossande majoritet. Det var 14 länder som röstade nej, 52 länder lade ned sina röster och 107 länder röstade ja. Tyvärr var Sverige ett av de länder som röstade nej, vilket är tragiskt. Jag tycker att det hade varit illa nog om vi hade lagt ned vår röst, men vi röstade nej. Det gör frågan om FN-medlemskapet ännu viktigare. Vi får ju inte på något sätt ge upp. Palestina är nu medlem i Unesco, vilket är ett första viktigt steg.

Vi har i Sverige en ambassadör från Palestina; det är ett ganska nytt ämbete. Det är glädjande. Jag hoppas att det följs av ett erkännande av Palestina från svensk sida och att vi röstar ja till Palestina som FN-medlem. Plan B är att gå vidare till generalförsamlingen i FN nu när säkerhetsrådet har blockerat frågan. Vi såg hur det gick i Unescoomröst-

ningen, nämligen en förkrossande majoritet för medlemskap. Det finns ingen anledning att det inte skulle gå lika bra om frågan kom upp till omröstning i generalförsamlingen. En fördel med generalförsamlingen är att enskilda länder inte kan blockera, utan där är det majoritetsbeslut som gäller.

Min fråga i interpellationen handlar om huruvida Sverige stöder Palestinas ansökan om att bli medlem i FN. Det kan bli verklighet när generalförsamlingen tar upp det till omröstning. Frågan är: Kommer Sverige i så fall att stödja det? Jag hoppas att det inte blir som i Unescofrågan.

Det är bråttom. Bosättningarna brer ut sig, och syftet med dem är att ta över landet och göra en statsbildning omöjlig. Därför är det bråds-kande att se till att Palestina som ett första steg blir FN-medlem. Nästa steg är naturligtvis en statsbildning som erkänns av så många länder som möjligt i världen. Frihet är slutstationen med ett slut på ockupationen, förtrycket och bosättningarna.

Palestina har i dag observatörsstatus i FN:s generalförsamling. Om generalförsamlingen röstar för ett FN-medlemskap innebär det en förstärkt observatörsstatus. Det innebär inte fullvärdigt medlemskap, men det är ett steg på vägen. Därför kvarstår min fråga om Sverige kommer att stödja ansökan.

Eftersom Arhe Hamednaca inte är här har Katarina Köhler på ett bra sätt tagit upp mycket av fångarnas situation. Jag tänker lägga till en del.

Nu ska ett par hundra fångar släppas. Det är så klart bra. Men man måste komma ihåg att många av dem skulle ha släppts inom de närmaste månaderna i vilket fall som helst. Det blir ett PR-jippo att man släpper ett gäng samtidigt. Det har varit ett hårt tryck mot Israel. Det har varit vilda hungerstrejker i fångelserna mot missförhållanden, och Amnesty har dömt ut förhållandena. Vi måste kämpa för att även de återstående 6 000 fångarna släpps fria.

Anf. 4 VALTER MUTT (MP):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret och instämmer i slutsatsen att en framförhandlad tvåstatslösning utgör förutsättningen för en fungerande palestinsk stat med kontroll över sitt territorium. Men jag skulle gärna vilja att utrikesministern något konkretiserar vad Sverige gör inom såväl FN och EU som i diverse bilaterala kontakter för att bryta dödläget i fredsprocessen. Ju längre fredsprocessen ligger kvar i frysboxen desto svårare blir den att väcka till liv.

Israels tidigare ambassadör i Sydafrika, Alon Liel, varnar i en debattartikel häromdagen i Göteborgs-Posten för en apartheidliknande utveckling i Israel och på Västbanken om dagens utveckling fortsätter. Han påminner om att antalet bosättare på ockuperad mark 1993, då Osloavtalet ingicks, var omkring 250 000 medan antalet i dag stigit till mer än det dubbla. Alon Liel, som även varit motsvarande kabinettssekreterare i det israeliska utrikesdepartementet, betecknar bosättningarna som ett grovt brott mot internationell rätt och avslutar sin artikel med att skriva: Genom att stötta och uppmuntra en lösning på konflikten med den gröna linjen som bas skulle det internationella samfundet också bekräfta att målet är en tvåstatslösning och inte en israelisk apartheidstat.

Det är förvisso dramatiskt att tala om apartheidstat men så är också situationen på marken synnerligen dramatisk. Medan de illegala bosätt-

ningarna växer explosionsartat får palestinierna i 94 fall av 100 avslag på bygglov inom område C, alltså de 60 procent av Västbanken som alltså kontrolleras militärt av Israel. Dessa avslag handlar om allt från att bygga hus på sin egen privata mark till infrastruktursatsningar på elnät, vattenledningar, skolor och så vidare. Palestinierna får inte tillgång till det vägnät som binder samman bosättningarna med Israel, utan måste använda sig av betydligt sämre vägar och ofta långa omvägar.

Det är inte svårt att se hur det här strukturella våldet från Israels sida riskerar att bland palestinierna öka stödet för våldets skenlösningar. Sanden rusar således i timglasets för fredsprocessen och det vore värdefullt att få ta del av utrikesministerns tankar om hur Sverige konkret kan bidra till att återstarta den.

Anf. 5 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Herr talman! Jag tackar för svaret på min och de andras interpellationer. Det är uppenbart att vi har gjort en liten dusch av interpellationer för att sätta lite press på utrikesministern.

Svaret är tyvärr, som vanligt, rätt intetsägande. Det är vackra ord, men man hänvisar inte till något speciellt resultat. Vi har talat om det här tidigare, och jag känner till inställningen. Det är ofta vackra ord, men resultatet lyser med sin frånvaro.

Jag var på Västbanken i maj. Jag har varit där några gånger de senaste åren och sett hur situationen ser ut. Det blir bara värre och värre och sämre och sämre för palestinierna. Situationen eskalerar. I dag kan vi konstatera att bosättningspolitiken håller på att explosionsartat öka problemen för palestinierna på många håll, inte bara på Västbanken utan kanske framför allt i Jerusalem där man i dag ser ett ökat tryck på palestinierna. Man flyttar ut dem från husen och flyttar in israeliska bosättare i stället.

I svaret finns ett antal konstateranden. Alla håller naturligtvis med om att bosättningarna står i strid med internationell rätt och att båda parter ska avstå från provokationer. Jag vet inte hur mycket provokationer som ska till för att man på något sätt ska agera mot Israel när det gäller fördrivning av palestinier.

Min fråga handlar om att EU och Sverige borde agera på ett sätt som gör att man sätter press på Israel att faktiskt göra det som EU och Sverige säger måste göras. Men det händer ingenting.

Det associeringsavtal som finns, alltså handelsavtalet, är detsamma som det var före 2008, alltså innan överfallet på Gaza skedde. Jag menar att det var ett överfall på Gaza och inte något krig. Det innebär att man faktiskt inte har agerat på något sätt emot Israel. Man står på samma ställe som 2008 trots överfallet. Detta tycker jag är anmärkningsvärt. Om man menar det som skrivs i interpellationssvaret ska man faktiskt göra någonting.

Att via EU sätta press på israelerna tror jag är det bästa sättet att få ett resultat. Ska man slå mot någon ska man slå mot plånboken. Det brukar vara det bästa.

I andra sammanhang är Sverige rätt piggt på att göra det och införa sanktioner och sätta press på länder som till exempel Libyen eller andra arabländer. Det är rätt lätt. Men när det gäller Israel är det alltid fel. Det är aldrig rätt läge. Det har jag hört många gånger.

När det gäller till exempel varor som kommer från ockuperad mark skulle man definitivt från Sveriges sida rakt av kunna säga att man ställer krav på att de ska vara ursprungsmärkta så att det framgår var de kommer från. Storbritannien har gjort det, och man kan göra det ensidigt utan att det egentligen är några problem.

Beträffande frågan om medlemskap för Palestina i FN gäller det att sätta press på övriga delar av världen för att få igenom någonting som liknar ett erkännande av Palestina.

Det blockeras naturligtvis av USA. Vi vet att USA agerar mot Palestina och för Israel i nästan alla lägen oavsett vilken regim och president som finns i USA. Jag tycker att det är anmärkningsvärt att man är så undfallande mot just amerikanerna.

Jag skulle vilja ha svar på följande: Vad gör vi konkret för att sätta press på EU och för att vi själva ska göra saker i Sverige och gå före när det gäller ursprungsmärkning och att sätta press på att avtalet förändras – det är fryst nu – till att inte vara lika förmånligt om man inte gör de saker som vi säger att man ska göra och utifrån det som i dag händer framför allt i Jerusalem? Jag återkommer till det senare.

I dag är situationen i Jerusalem prekär på ett helt annat sätt än den har varit tidigare. Det är mycket som händer i Silwandalen där man försöker fördriva palestinier för att utifrån de fundamentalistiska israelernas världsbild bygga Davids stad. Detta är något som kan förändras bara genom en oerhört hård press på Israel.

Anf. 6 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret. Nu står vi här igen och diskuterar de vidrigheter som sker i fråga om Israels övergrepp på palestinier.

Carl Bildt brukar ha en ganska bra inställning i denna fråga. Han brukar hålla med oss som driver denna fråga och tycka att vi ska ha en tvåstatslösning och se till att dessa övergrepp stoppas. Men problemet är att gå från ord till handling. Det händer ingenting sedan.

Har Carl Bildt problem med folkpartisterna i regeringen, eller har han problem med andra saker för att få igenom det som han faktiskt håller med om? Det skulle jag vilja ha svar på. Vi har förstått att Folkpartiet i regeringen försöker hindra utvecklingen, nämligen att Palestina ska bli en egen stat som man borde ha blivit för länge sedan. Det såg vi exempel på när Sverige inte röstade för att Palestina skulle bli medlem i Unesco. Sverige var det enda landet i Norden som gjorde det. Regeringen, med Folkpartiet i spetsen, skämde i och med det ut sig inför resten av världen genom denna handling. Där har Carl Bildt antagligen ett problem. Men vilka andra problem har Carl Bildt som gör att det inte händer någonting och att man inte går från ord till handling? Är det problem inom EU eller i resten av världssamfundet, och vad skulle Sverige självt kunna göra? Det skulle jag vilja ha svar på.

Jag har i min interpellation försökt fokusera på de varor som produceras på ockuperad mark, på den palestinska mark som ockuperas av Israel. Israel tillverkar där varor och odlar produkter, men konsumenterna har sedan ingen aning om att de har framställts på olagligt sätt.

Carl Bildt säger i sitt svar att Storbritannien visserligen har infört ursprungsmärkning men att det är mycket komplicerat och behöver belysas

ytterligare. Alltså händer ingenting i frågan. Det segdras. Varför kunde Storbritannien göra det men inte Sverige? Vad är det som de kan men som inte vi kan? Vilka hinder finns? Vad är det som regeringen måste bereda mer, som Carl Bildt säger i svaret.

Vi kan inte ha det så här, alltså att år från år se hur palestinier förtrycks mer och mer i sitt eget land. Precis som de andra debattörerna här har påpekat är det en ohållbar situation.

Vi har varit i Palestina några gånger och sett hur vräkning av palestinier sker, hur israeler bygger nya bostäder och tar palestiniernas vatten och hur de tar deras egna hus.

Jag har själv varit hemma hos en äldre kvinna i östra Jerusalem som har blivit förflyttad i sitt eget hus. Hon får bo i en liten del av sitt eget hus. Israelerna tyckte att de var snälla som lät henne bo kvar en tid när de själva flyttade in i resten av huset. Hennes syster gick till polisen och sade att man inte kan ta någon annans hus. Vad hände då? Jo, systemen blev arresterad för att hon protesterade mot att detta skedde.

Övergreppen sker varje dag. Detta är ockupation, och övergrepp på människor sker varje dag. Vi kan inte hålla på så här längre. Carl Bildt måste skynda på i denna fråga. Det måste bli en tvåstatslösning, vi måste erkänna staten Palestina, och Israel måste sluta med ockupationen.

Anf. 7 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Jag har inga svårigheter alls att instämma i huvuddelen av all den verklighetsbeskrivning som har getts av Valter Mutts, Torbjörn Björklund och Monica Green om att titta specifikt på situationen i östra Jerusalem. Det enda som möjligtvis skulle läggas till bilden är att vi nyligen såg Hamas skjuta raketer från Gaza in i Israel för första gången på mycket länge. Det tillhör också den bild som vi ska vara medvetna om. Men situationen är allvarlig och har försämrats, och fredsprocessen har gått i stå.

Sedan kan man som Monica Green antyda att det beror på att Carl Bildt är slö eller på att Jan Björklund är mindre slö. Men låt mig då erinra om att problemet har funnits där sedan 1948 och kan inte i sin huvuddel belasta vare sig undertecknad eller Jan Björklund. Jag tror att vi ska lägga inrikespolitiken åt sidan. Eller rättare sagt har den väl sin roll också, men det kanske inte är där som huvudproblemet ligger.

Vi har en kristallklar inställning från svensk sida. Det som har inträffat och som är viktigt är att vi har fått Europeiska unionen att ha samma kristallklara inställning. Det skedde framför allt i december 2009 men har upprepats vid ett antal olika tillfällen. Senast i maj antog vi slutsatser angående framför allt situationen i område C, som berördes och som vi inte har fokuserat lika tydligt på tidigare, med mycket bestämda krav och mycket hård kritik mot det som sker där från israelisk sida. Jag instämmer helt i den beskrivning som gavs av detta.

Vad kan vi göra i övrigt? Catherine Ashton har lagt ned mycket tid på att försöka få i gång en förhandling, en direktförhandling, mellan palestinierna och Israel, med hjälp av bland andra den jordanske utrikesministern Nasser Judeh. Det skedde en del, men sedan skedde det mindre. Det inträffar ofta i de politiska låsningarna. I dag har vi ingen sådan formell direktförhandling. Vi har rätt mycket direkta kontakter mellan parterna, men de leder inte så långt.

Vi tittar på frågan om ursprungsmärkning. Ursprungsmärkningen är frivillig. Det är därför inte alldeles enkelt att införa den. Det är ingenting som kan beslutas av riksdagen i den delen. Det finns sådant här i världen, för övrigt på goda grunder. Men det är klart att vi ska titta på detta. Britterna har gjort detta. Danskarna har sagt att de ska göra det men har inte gjort det. Irländarna har sagt att de tittar på det. Vi ska också titta på det. Jag lovar att detta ska ske.

Situationen i Förenta nationerna har vi redan berört. Denna fråga ligger i säkerhetsrådet. Det sades att USA har blockerat detta. Så är säkert fallet. Men det är inte bara USA som har gjort det, utan det finns faktiskt ett antal andra länder som också anser att detta var fel väg att gå.

Om palestinierna återkommer till generalförsamlingen eller inte vet jag inte. Jag träffade en ledande palestinsk företrädare häromdagen som var mycket osäker på om detta kunde ske och som själv närmast var beredd att säga nej och tyckte att man skulle vänta på säkerhetsrådet. I så fall kommer vi att säga det som vi sade förra året när frågan var aktuell, nämligen att det beror på helheten i den resolution som man ska rösta för. Det kan vara olika inslag i en resolution. Finns där någonting som till exempel ifrågasätter Israels rätt att existera som stat eller liknande är det klart att det blir betydande svårigheter. Vi angav ett antal ”linjer” som är viktiga från Europeiska unionens utgångspunkt när det gäller att ta ställning till detta.

Låt mig avslutningsvis bara säga att det funnits tider då jag uttryckt mig mer optimistiskt i frågan. Vi hade, tycker jag, en period under den så kallade Annapolisprocessen då det fanns en reell möjlighet att få ett förhandlingsgenombrott. Sedan stupade det av olika skäl som vi inte behöver fördjupa oss i. Det skedde politiska förändringar i Israel, och vi ser nu djupgående förändringar i hela den arabiska världen.

För närvarande tror jag att vi har en situation som ger anledning till en betydande pessimism. Oron är den som har beskrivits – att det här bygger upp ett tryck, bygger upp en situation som förr eller senare kommer att bli väldigt svårhanterlig också från israelisk utgångspunkt. Det är kanske inte hotet i dag eller ens i morgon men i övermorgon. En väldigt viktig del av den dialog vi för med Israel är att få också dem att inse att situationen kan komma att bli direkt alarmerande.

Anf. 8 KATARINA KÖHLER (S):

Herr talman! Också jag har en egen interpellation till utrikesministern. Där ställer jag en fråga om vilka konkreta åtgärder som från svensk sida vidtagits för att Israel ska häva ockupationen och vad regeringen avser att göra framgent.

I sitt svar säger utrikesministern att man gör många olika saker. Jag och mina kamrater här tycker inte att det räcker. Vi vill veta mer precist.

Sedan 1988 har jag ganska många gånger rest i Palestina och Gaza. Jag har sett förändringarna och försämringarna. Det fanns ett litet hopp efter Osloavtalet. Några år var jag då på Gazaremsan och kunde se förändringar. Men sedan 2001 har det bara raserats.

Jag måste säga att det är märkligt att hela världen, också EU och Sveriges regering, i dag säger: Vi måste fortsätta samtalet.

Men det här samtalet har pågått i mer än 45 år och leder inte någons. Israel bryr sig inte på något sätt om alla resolutioner och uttalanden

och inte om all den kritik som varit och allt som sagts i frågan. Tvärtom accelererar bosättningarna och murbygget. Där man inte hinner sätta upp en tolv meter hög betongmur sätter man upp elstängsel. Människor som har funnits i området och som anser att de har rätt till sitt land behandlar man som boskap.

Det här är inte en apartheidliknande regering. Det *är* apartheid. Inte ens i Sydafrika, som kanske varit den värsta apartheidregimen, har man byggt murar omkring människor på det sätt som görs i Israel.

Jag tycker att det är viktigt att Sverige som enskilt land går före, att vi har modet att säga: Det här kan vi inte acceptera. Vi kan inte låta ett folk lida på det sätt som det palestinska folket gör.

Förutom detta är både de israeliska bosättarna och det palestinska folket snart inne i en miljökatastrof utan like. Bland annat på Västbanken, i Salfitområdet utanför den största israeliska bosättningen Ariel, släpper bosättarna ut all sin smuts i rör nedför berget och ned i dalen där de palestinska människorna bor. Det har gått så långt att det här vattnet – den här kloaken, på ren svenska – börjar nå grundvattnet, så nu blir både palestinier och israeler sjuka.

Vi kan inte fortsätta att bara se på, att se att det här fortsätter år efter år, och hävda att samtalet är viktigt. Samtalet är viktigt, och det är klart att det borde vara ett verktyg. Men när den andra parten aldrig bryr sig om alla vädjanden och alla beslut som är fattade och inte vill se samtalet som en väg till framgång måste man kanske göra någonting annat.

Jag tycker att det är märkligt att man belönar Israel med associeringsavtalet med EU. Det är fruktansvärt.

Anf. 9 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! När det gäller frågan om Palestinas FN-medlemskap: Enligt de kontakter jag haft är man självklart väldigt angelägen om att det ska bli en omröstning och givetvis att så många länder som möjligt kan rösta ja.

Det som diskuteras är 1967 års gränser. Redan där har man gjort en långtgående kompromiss, så det borde rimligtvis kunna accepteras.

Givetvis kommer det att bli en resolution som inte innefattar en massa konstigheter och detaljer. Jag är övertygad om att det kommer att bli en väldigt enkel och konkret resolution som så många som möjligt kan ställa sig bakom, så jag tror inte att det är något problem.

Kopplat till det har vi också erkännandefrågan. Vårt grannland Norge gick i ett tidigt skede ut om att man är *för* ett erkännande – faktiskt efter de hemska terrorattentat med främlingsfientliga förtecken som drabbat Norge. Regeringsbyggnader bombades, och ungdomar sköts till döds ute på Utøya. Trots detta kunde Norge visa solidaritet med Palestina.

Jag önskar att också vi i Sverige ska vara en progressiv kraft för mänskliga rättigheter. Det handlar om den självklara rätten för det här plågade folket att äntligen få ett eget land som är erkänt av omvärlden. Det handlar också om de kränkningar som pågår *i dag*. Det hela är ju inte bara historiskt, utan det fortsätter hela tiden, mer och mer.

När det gäller själva fredsprocessen: Visst, den första vägen är naturligtvis samtalets väg. Men det har nu prövats i väldigt många år, utan resultat. Det som gör saken ännu värre är bosättningspolitiken. Det är bråttom. Befolkningsammansättningen ändras med bosättningspolitiken.

Man fördriver palestinierna från deras hem och upplåter plats åt bosät-
tare. Denna utveckling går i ganska snabb takt.

Dessutom är det här ett brott mot FN:s resolutioner och, kan man
säga, mot fredsavtalet. Man kan inte säga att fredsprocessen fortgår så
länge bosättningspolitiken fortsätter.

Egentligen skulle befintliga bosättningar försvinna, men så är det
inte. Det man säger är att nya bosättningar inte ska komma till. Men
sådana tillkommer, och befintliga bosättningar breder hela tiden ut sig
mer och mer. Därför brådskar detta. Det krävs att vi tar till nya grepp
eftersom de gamla misslyckats.

Oavsett vilka bannor Israel ibland i medierna får från olika länder
fortsätter samma länder att skicka pengar till Israel – det mest förmånliga
handelsavtalet som Israel av alla icke-medlemsstater i EU har, trots fruk-
tansvärda övergrepp.

Situationen i Gaza är horribel. Först var det den fruktansvärda massa-
kern då extremt många människor fick sina liv förstörda. Människor blev
dödade. Man förlorade familjemedlemmar och sina hem. I stort sett allt
jämnades med marken. Fortfarande lever väldigt många människor i
området i misär. Trots det blockerar Israel alla vägar in till Gaza. Man
blockerar till och med bistånd. Ship to Gaza har flera gånger stoppats –
första gången till och med förenat med våld och dödsfall.

Bara på grund av Gaza borde man göra någonting. Men det är också
så mycket annat som händer i övriga delar av Palestina och som förstär-
ker situationen. Nu måste vi ta nya grepp, för hittills har det inte funge-
rat.

Anf. 10 VALTER MUTT (MP):

Herr talman! Förutom politiskt stöd till fredsprocessen talar utrikes-
ministern om vikten av konkret stöd till det palestinska statsbyggandet.
Jag skulle då vilja ta upp en så tragiskt konkret fråga som bosättarnas
våld mot den palestinska civilbefolkningen, som enligt FN-organet
OCHA har ökat kraftigt under de senaste fem åren och inbegriper allt
från misshandel till mordbränder.

Enligt internationell rätt är Israel skyldigt att skydda civilbefolkning-
en på de områden man ockuperar, men enligt den israeliska människo-
rättsorganisationen Yesh Din läggs över 90 procent av alla israeliska
polisutredningar om bosättarattacker ned utan åtal. I en uppmärksam
officiell rapport häromåret redovisade också Talia Sasson vid den israe-
liska åklagarmyndigheten hur israeliska myndigheter och departement
ger olika sorters stöd till dessa illegala bosättningar.

Det är glädjande att FN:s människorättsråd i mars antog en resolution
om att utreda hur israeliska bosättningar inkräktar på palestiniernas
mänskliga rättigheter. Jag skulle vilja fråga utrikesministern hur Sverige
konkret kan verka för att stävja det avskyvärda bosättarvåldet.

Anf. 11 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Herr talman! Vi fick höra ett svar till från utrikesministern som gick
ut på ungefär samma sak. Vi ser på konflikten på samma sätt – verklig-
heten ser ut som den gör. Det är dock fortfarande inga svar på frågan vad
som egentligen krävs. Att prata, försöka få till förhandlingar och sådana
saker har vi som någon sade hållit på med i kanske 45 år. Situationen är

inte annorlunda nu. Tvärtom har allting eskalerat till det sämre. Det innebär att frågan blir: Vad gör man för konkreta saker?

Några saker jag lyfte upp handlar om detta med frihetsberövande, som någon var inne på. Vi hade en situation för något eller ett par år sedan där man till och med försökte tillfångata parlamentariker från Palestina och sätta dem i fängelse. Det handlar alltså om valda ledamöter.

(Utrikesminister CARL BILDT (M): Oh ja, många.)

Ja, och hur reagerar man på det? Jag såg ingen reaktion som var utöver den som var när det gäller andra fångar och så vidare. Det är ord men ingen handling.

När det gäller associeringsavtalet, alltså handelsavtalet med Israel, är det samma sak. Man står stilla på samma ställe men gör ingenting för att faktiskt pressa Israel genom att försämra avtalet eller säga upp avtalet, vilket vore en oerhört stark reaktion och något som skulle kunna ge resultat direkt.

En annan fråga är: Skulle man kunna tänka sig att göra ett sådant avtal med den palestinska myndigheten, att de får ett handelsavtal som på något sätt gynnar dem precis lika mycket eller kanske till och med mer än Israel? Det är en sådan konkret fråga som är väldigt enkel och som vore ett enkelt beslut i EU: Vi gör så här. Vi ingår detta avtal, så får vi samma förutsättningar och markerar mot Israel vad som är viktigt och inte.

Sedan var Valter Mutts inne på trakasserierna. Vi har i dag en situation då väldigt många fundamentalistiska israeler, inte bara bosättare utan även i Jerusalem, faktiskt agerar på ett sätt som är kränkande både mot folkrätt och mot mänskliga rättigheter. Jag såg någon bild i dag på en svensk kvinna som är ute för att försvara mänskliga rättigheter i Hebron och som blev attackerad – sönderslagen – av israeliska bosättare. Det finns alltså en fundamentalism som måste motverkas.

Det är också en fråga som är viktig för oss att ta upp: Vad är det som gör att man inte kan gynna de krafter mot fundamentalisterna som i dag finns i Israel och faktiskt ta ställning på så sätt att man säger att vi om de inte gör detta fryser eller tar bort avtalet när det gäller handeln? Det vore ett konkret straff för Israels agerande.

Utrikesministern tar upp jämförelsen, att man ska ställa samma krav på både palestinier och israeler när det gäller handlingar och raketer som flyger. Jag var i Sderot för ungefär ett år sedan och såg hur det ser ut. De har ett litet museum där med olika raketer som har flugit in. Det är korta rör som egentligen inte har någon som helst likhet med israelernas målsökande robotar eller de bomber som släpps i Gaza. Det är en jämförelse som inte går att göra på samma dag. Det måste man också vara medveten om.

Jag tycker inte att man kan ställa dessa mot varandra som två jämbördiga parter, för det är de inte. Det är en stark ockupationsmakt – som även hotar länderna i regionen, till och med Iran – mot en ockuperad befolkning som gör vad de kan för att slåss för sin frihet. Jag tycker att det någonstans finns en gräns för vad förhandlingar kan leda till. Det leder inte till någonting. Det har vi sett under många år. Jag har i hur många år som helst hört utrikesministern säga att det inte är läge och att

det inte är dags. När är det dags att sätta kraft bakom de ord som sägs? När är det dags att göra någonting som verkligen leder till någonting? Det skulle jag vilja veta.

Som det ser ut nu kan situationen i och med detta också eskalera till området. Regionen är oerhört instabil. Vi vet hur det ser ut i Syrien, och hotet mot Iran från Israel är också en sak som går in i detta. Hur kan Israel tillåtas att agera på detta sätt och hota stabiliteten i regionen? Vi vet naturligtvis att bland annat USA och deras maktintressen ligger bakom, men någonstans måste man faktiskt stå upp för mänskliga rättigheter och folkrätt och göra någonting åt det.

Anf. 12 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Förutom det förtryck israelerna utövar mot palestinier är det oerhört svårt med den fattigdom och höga arbetslöshet som finns i Palestina i dag. När Israel tar mer och mer mark i anspråk för att odla får palestinerna än svårare att få sin ekonomi att gå ihop.

Jag hörde talas om en arbetslös man i Betlehem som var tvungen att olagligt ta sig över den förbannade muren för att jobba på ett bygge och bygga ett olagligt ockuperat hus åt israeler. Sedan tog han sig tillbaka till sin familj i Betlehem på kvällen. Han fick betalt för att göra detta åt israeler, för att över huvud taget överleva. Det är en orimlig tanke att människor ska behöva göra detta – bygga åt dem som sedan ska flytta in på palestinsk mark trots att det är palestinier som ska bo där.

Vi måste berätta om dessa vidrigheter, och vi måste sätta stopp för dem. Regeringen måste erkänna staten Palestina.

Carl Bildt har varit i Hebron, och det har vi också varit. Vi har sett hur israeler kastar sten på palestinska barn när de går till skolan. Medföljare som nu kommer från Sverige och andra delar av världen för att följa med barnen till skolan vittnar om hur dessa barn inte kan ta sig till skolan på egen hand för att de blir trakasserade av fundamentalister.

Carl Bildt och andra säger att palestinska barn minsann kastar sten och att det är dumt samt att israeler kastar barn i fängelse för att de kastar sten. Det är dock precis som flera har varit inne på: Detta är inga jämbördiga parter.

Ingen av oss försvarar någon som helst stenkastning, vare sig från vuxna israeler eller från palestinska barn, och vi försvarar inga raketer heller. Men man ska veta att ett folk som blir förtryckt och förtryckt till slut reser sig igen. Ingen försvarar det, men det är en förklarlig handling. Till slut orkar folket inte med förtrycket längre. Vem som helst som blir nedtryckt gång på gång skulle försöka resa sig igen – och använda det som behövs för att göra det. Det är en förklaring, men det är inget försvar av det våld som förekommer. Dessutom är de övergrepp israelerna utsätter palestinerna för så många fler och så mycket värre.

Jag vill återkomma till de varor som tillverkas och odlas på palestinsk mark och som israeler säljer. Varför sätter vi inte stopp för detta? Varför säger vi åtminstone inte att det måste vara ursprungsmärkning? Varför kan inte Sverige gå före? Sverige borde kunna göra som engelsmännen när det gäller detta, och Sverige borde kunna följa andra i att erkänna Palestina.

Vi har mycket att göra. Vi kan inte bara gå efter i EU:s spår nu, utan vi kan agera själva och trycka på. Vi kan visa att vi inte längre accepterar

detta. Det kommer nämligen att bli en mycket sämre situation om ingenting görs omedelbart.

Anf. 13 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Även om jag tror att vi har samma verklighetsbeskrivning och ser situationen relativt likartat finns det tveklöst nyanser i vårt sätt att resonera.

Monica Green säger att vi ska gå före och inte bry oss om EU. Det tror jag är fel. Jag tror att vi kan utöva inflytande genom att vi har inflytande inom EU. EU sitter med i kvartetten, och EU har tyngd. Det är klart att det i en riksdagsdebatt är lätt att säga att jag ska säga mer, göra mer och ha mer invektiv än någon annan. Någonstans utanför Helgeandsholmen har kanske en sådan politik effekt, men inte nere i Mellanöstern i nämnvärd grad.

Utrikespolitiken har förvisso sin inrikespolitiska dimension, men jag är relativt besjälad av att ha en utrikespolitik som också har en utrikespolitisk effekt. Sedan kan jag också känna en frustration över att jag inte kan förändra hela världen med en gång på det sätt som jag skulle vilja. Där får jag väl då erkänna mitt misslyckande.

Det finns en frustration över läget i regionen, och jag delar den förvisso. Undertonen i flera av inläggen var: Varför måste vi hålla på med samtal? Men tyvärr är det nog så att det bara är en fredslösning grundad på samtal och förhandlingar som kan få slut på ockupationen. Det kan kännas frustrerande med den långsamma diplomatins malande väg, men det finns ingen annan väg till en varaktig fred, vare sig för palestinierna eller för israelerna. Det avgörande är att ockupationen upphör. Det är den som orsakar huvuddelen av de här problemen.

En mörk bild har tecknats. Låt mig lägga till ett ljus inslag i bilden, och det är att det har skett betydande framsteg i det palestinska statsbyggandet. Det har vi inte minst från EU:s och Sveriges sida stöttat och välkomnat. Det är ännu inte där som en stat. Där ser jag risker med det som ni vill, det vill säga att erkänna detta som en stat. Ni borde se risken med att Israel säger: Ja, men nu är ni färdiga med den palestinska staten, och om ni anser att en palestinsk statsbyggnad är förenlig med vår militära ockupation tycker vi det också. Men det är det inte. Ockupationspolitiken är icke förenlig med en fungerande stat. Man kan inte säga att det är en fungerande stat när det fortfarande är militär ockupation. Tänk på frågeställningen om det inte långsiktigt spelar i ockupationsmaktens händer, om det i själva verket minskar trycket på Israel till en förhandlingslösning som är enda vägen framåt!

Sedan ska vi titta på, det har jag lovat, detta med ursprungsmärkning. Den är som sagt frivillig, så det är inte alldeles enkelt. Om den brittiska har fungerat eller inte finns det lite delade meningar om. Men, à la bonne heure, jag är öppen för att också ta upp den diskussionen inom EU-kretsen. Jag tror att det vore av värde, även om jag kan se en del svårigheter med att gå fram den vägen.

Vi ska fortsätta vårt arbete och vara mycket tydliga i fördomandet, inte minst av bosättningspolitiken som vi diskuterar och de olika arresteringar som har skett, som nämndes, bland annat av palestinska parlamentariker. Sedan ska man vara medveten om att det kan finnas arresteringar som är motiverade av terrorhandlingar som är begångna. Men detta kan

icke förklara eller försvara den massiva arresteringspolitik som vi ser och har sett på israelisk sida. Där ska vi fortsätta att vara tydliga.

Vi ska målmedvetet försöka skapa förutsättningarna för en fredsprocess i dialog. Det förutsätter en dialog också med Israel. Israel är en demokratisk stat. Det finns många delade meningar i denna demokratiska stat. Åk till Knesset och se hur osams de är om praktiskt taget allting! Vår riksdag här framstår som ett harmoniskt bönemöte i jämförelse med de slagsmål som ständigt pågår i Knesset, höll jag på att säga.

Vi måste ha en dialog med de olika delarna av det israeliska samhället för att få också dem att tydligare inse det som ni beskriver och det som jag håller med om, att sker det ingen avgörande förändring och inga framsteg i fredsprocessen finns det risk för att detta bygger upp något som icke är till palestiniernas omedelbara intresse men mycket tydligt inte heller i staten Israels långsiktiga intresse.

Anf. 14 KATARINA KÖHLER (S):

Herr talman! Det är mycket som jag skulle vilja säga. Jag tänker på det här ganska ofta, för mina resor där nere har gjort att jag har lärt känna många människor, lärt känna dem som just människor, så de finns i mina tankar.

Jag tror att Israel på något sätt håller på att kollapsa. De har som stat oerhört många problem med sina olika grupper som kommer från många olika länder. Men om världen fortsätter att låta dem bete sig som de gör utan att någonting händer, får jag en känsla av att de nog sitter där och skrattar rätt ordentligt. Att de dessutom har ett handelsavtal som gör dem till fullvärdiga medlemmar känns helt galet.

Jag menar inte att Carl Bildt som utrikesminister kan förändra världen eller den här situationen. Det måste jag erkänna. Men jag önskar och hoppas att du med kraft talar om de här frågorna i EU och utomlands när du träffar människor och de här frågorna kommer upp, för det är så oerhört viktigt. Vi kan inte lämna ett helt folk åt sitt öde att vara fångna och där den israeliska staten helt och fullt ensam ställer villkor som är vidriga. Det måste vi med all kraft motarbeta.

Anf. 15 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Jag tror inte att vi behöver vara så rädda för att situationen ska bli värre, för det är svårt att tänka sig att den kan bli värre än vad den är i dag och att de metoder som hittills har använts skulle kunna vara mer verkningslösa än vad de är. De har ju misslyckats totalt.

Det är nästan löjligt att man ena dagen sitter i samtal med Israel och att de nästa dag beslutar om ytterligare antal bosättningar som är helt i strid med både fredsprocessen och FN:s resolution. Det betyder att de struntar totalt i de här samtalen. Det är bara för syns skull som de sker. Därför krävs det någonting nytt nu. Alternativet är att ge upp, för vi har ju sett hur det har gått hittills.

Jag tror att ett erkännande av Palestina framför allt är en symbolisk handling som visar att vi stöder Palestinas frihet. Om vi inte ens vågar göra det får Israel signalen att här inte finns något motstånd över huvud taget, att man kan fortsätta som förut.

Ett FN-medlemskap, även om det inte blir ett fullvärdigt medlemskap utan förstärkt observatörsstatus, är ändå symboliskt viktigt på det sättet

att en majoritet av FN:s medlemmar röstar ja till medlemskap. Men det är också så att Palestina kan få ökat inflytande i generalförsamlingen, inte minst när det gäller de krigsbrott som Israel har begått, senast i Gaza. Det är bland annat för att Palestina inte är medlem i FN som de inte har kunnat åtalas för det här. Jag tror därför att det skulle vara både reellt och symboliskt viktigt med ett erkännande och ett FN-medlemskap.

Det finns också så mycket annat man kan göra. De andra interpellanterna har varit inne på det på ett väldigt bra sätt. Köper man bosättningsprodukter medverkar man till folkrättsbrott. Det måste stoppas. Vi måste göra allt vi kan. Det är en mycket bra idé att inrätta associeringsavtal även med Palestina. Så visst finns det saker att göra.

Anf. 16 VALTER MUTT (MP):

Herr talman! En förutsättning för ett välinformerat svenskt agerande är naturligtvis kontaktytor med såväl det officiella Israel som det vitala israeliska civilsamhället, och då inte minst med internationellt ansedda människorättsorganisationer som exempelvis B'Tselem.

Det skulle vara intressant att få höra några ord från utrikesministern om hur UD arbetar för att optimera kontaktytorna med den här typen av organisationer liksom med de israeliska lokalpolitiker som faktiskt står upp för mänskliga rättigheter och vill hitta nya verktyg för fredsprocessen.

Anf. 17 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Herr talman! Utrikesministern svänger sig igen med en massa ord.

För det första talar han om en inrikespolitisk dimension, ungefär som att vi skulle vara intresserade av att göra en sak av det här bara för att det skulle synas i Sverige. Vi ställer ju frågorna därför att det handlar om utrikespolitik som vi är engagerade i och där Sveriges agerande står under kritik.

För det andra är frågan vad som är folkrättsligt rätt när det gäller en stat kontra ett territorium. Skulle det vara sämre att ha en palestinsk stat ockuperad än ett palestinskt territorium? Jag tror att det är tvärtom. Enligt folkrätten skulle det vara värre att ockupera den palestinska staten än ett territorium. Det här är också ett lite skruvat resonemang som jag inte alls ställer upp på. Jag tycker att det är helt tvärtom. Att man agerar som man gör från Palestinas sida är därför att man vill bli erkänd som en stat för att kunna vara mer folkrättsligt skyddad än vad man är i dag.

Jag menar att man på något sätt måste sätta press på Israel som ockupationsmakt när det gäller avtal och att erkänna Palestina som en jämbördig stat.

Det är där man gör skillnad när det gäller pressen på Israel. Jag tror definitivt att Sverige, som tidigare, kan förändra världen genom att göra sitt. Utrikesministern kan göra saker i EU eller uttala sig som svensk utrikesminister för dessa saker, som definitivt är viktiga – och inte bara symboliskt utan på många andra sätt.

Jag ska avsluta med den sak som jag egentligen tror kommer att vara framtidens problem. Det är situationen i Jerusalem. Jag uppmanar utrikesministern att hålla ögonen på situationen i Jerusalem när det gäller de fördrivningar och det som skulle kunna vara "etnisk rensning" där i dag. Detta har pågått länge på Västbanken, och i dag flyttar man över det till

Jerusalem. Jerusalem är så symboliskt för Israel–Palestina-konflikten att om man gör så här och skapar någonting som är rensat från palestinier skapar man en situation som blir i princip olöslig. Då kan man tala och säga hur många vackra ord som helst, men det händer ingenting.

Anf. 18 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Tack för att vi har haft denna debatt! Visst är det så, Carl Bildt, att ingen kan göra allt. Men alla kan göra något. Sverige kan inte förändra ensamt. Vi måste bygga kontakter. Vi måste bygga allianser med andra länder som också är beredda att se till att Palestina erkänns och att ockupationsmakten, det vill säga Israel, lämnar Palestina. 1967 års gränser ska gälla.

Kan Carl Bildt förklara varför Israel har det mest förmånliga avtalet för att sälja sina varor? Varför är det så? Carl Bildt säger att freden måste skapas genom samtal. Jag håller med om det. Men samtal sker ju inte! Fredssamtalen sker inte eftersom israelerna inte ser att de tjänar något på det. De tjänar på att vara en ockupationsmakt. De tjänar på att ta mark från Palestina. De tjänar på att flytta in i palestiniernas hus. De tjänar på att bygga bostäder på palestinsk mark. Och de stjälar vatten.

Ockupationsmakten måste lämna Palestina nu. Vi måste erkänna Palestina.

Anf. 19 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Också jag ber att få tacka för debatten och för synpunkterna. Jag har bara några avslutande reflexioner.

Israel är en stat som alla andra i någon utsträckning. Men det är en stat med en speciell historia och med en speciell karaktär; det är vi alla medvetna om. Jag tror inte att man kan nå framsteg med Israel genom att driva in landet i ett hörn. Jag tror att vi måste ha en dialog med Israel. Det gäller alla delar av det israeliska samhället. Vi har mycket kontakter med olika MR-organisationer och frivilligorganisationer som arbetar i den riktning vi vill. Det är så man påverkar en demokrati. Israel är en demokrati. De har en annorlunda historia som de lever med mycket starkt och som vi också måste ta i beaktande när vi utformar politiken.

Sedan kan det ta tid. Jag kan också känna frustration. Hillevi Larsson vill ha en symbolisk handling. Ja, om det räckte med en och annan symbolisk handling hade vi väl åstadkommit fred för länge sedan. Jag tror att det krävs en hårdnackad fredsförhandling. Vi måste se till att en sådan kommer till stånd.

Något kan vi i all fall göra. Jag skulle ha nämnt det tidigare, men jag nämner det nu i alla fall: Vi sluter i dag ett värdlandsavtal med Palestina när det gäller deras diplomatiska närvaro här. Vi ger dem immunitet och vi ger dem privilegier. En av mina företrädare antydde 1995 att man skulle göra detta. Det var 17 år sedan. Nu gör vi det, och det är första gången vi gör detta med någon som inte är en stat. Vi ger dem samma diplomatiska immunitet, regler och privilegier i Stockholm som statsföreträdare har. Palestina är fortfarande inte en stat, men vi tar ett viktigt steg upp. Det kan ses som symboliskt, men det är också substantiellt viktigt för de palestinska företrädarna att aktivt kunna verka i vårt land.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2011/12:396 om visumansökningar

Anf. 20 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Shadiye Heydari har frågat mig vad som har hänt sedan hon i december 2010 ställde frågan hur man kan förbättra så att viseringssökande kan söka från fler länder än i dag. I interpellationen ställer hon också frågan om honorärkonsulaten kan ta emot viseringsansökningar för vidarebefordran till närmaste svenska ambassad eller karriärkonsulat.

Först vill jag betona att vi anser det vara av stor vikt att underlätta för de personer som av olika anledningar vill besöka Sverige. Som jag nämnde i mitt tidigare svar har EU:s medlemsstater genom den EU-förordning som reglerar viseringsverksamheten – Viseringskodexen – möjlighet att via så kallade representationsavtal bistå varandra på de orter där vi inte själva är närvarande. Sedan december 2010 har vi utökat antalet överenskommelser om representation från ett 80-tal till i dagsläget 95 stycken. Ytterligare orter tillkommer under sommar och tidig höst.

Därutöver beslutade regeringen 2011 att bemyndiga Regeringskansliet att besluta om samarbete med externa tjänsteleverantörer i viseringsärenden. Dessa samarbeten kommer att utöka servicen påtagligt genom att tjänsteföretagen kan ha många fler mottagningskontor, även utanför huvudstäderna. Det gäller främst i stora länder som till exempel Ryssland, Kina och Indien där sökande kommer att slippa resa långa sträckor för att ta sig till en ambassad. De kan i stället vända sig till ett mer närliggande mottagningskontor.

Vad beträffar möjligheterna för honorärkonsulaten att ta emot och förmedla viseringsansökningar är den, som jag tidigare har sagt, begränsad då honorärkonsulaten inte betraktas som myndigheter och därför inte kan ges samma uppgifter som de så kallade karriärkonsulaten med utsänd personal.

Sedan oktober förra året har det EU-gemensamma informationssystemet Visa Information System börjat införas på utlandsmyndigheterna. Som del av detta krävs personlig inställelse och biometriska uppgifter, det vill säga att varje viseringssökande måste lämna fingeravtryck i samband med ansökan. För närvarande omfattas regionerna Nordafrika och delar av Mellanöstern. Under det kommande dryga året införs systemet även i övriga regioner världen över.

Systemet kräver ett it-stöd som uppfyller vissa säkerhetskrav. Detta finns enbart på våra ambassader och lönade generalkonsulat. Det är därför för närvarande inte aktuellt att låta viseringsansökningar tas emot av honorärkonsulaten, som inte har denna tekniska utrustning.

Anf. 21 SHADIYE HEYDARI (S):

Herr talman! Först vill jag tacka utrikesministern för svaret. Samtidigt vill jag hälsa ministern välkommen hem till Sverige.

Herr talman! I vårt fantastiska land Sverige bor människor från nästan hela världen. De har anhöriga som bor kvar i sina gamla hemländer och som gärna vill besöka dem någon gång i livet. Samtidigt finns en annan grupp som vill komma hit för att studera eller som turister.

Processen är mödosam för många viseringssökande. Det handlar inte enbart om att fylla i en blankett. Det handlar om tid, pengar och säkerhet

samt om två eller tre resor för många viseringssökande. Eftersom Sverige inte har någon ambassad i många länder måste de viseringssökande resa till grannlandet för att söka visum. Det innebär att man först åker dit för att boka en tid. Sedan blir man kallad till en intervju. Antingen får man en tid samma dag eller under samma vecka. Sedan måste man komma tillbaka till ambassaden för att få ett besked. Det handlar alltså om tre resor.

Jag tycker inte att detta är snällt mot de människor som vill besöka sina anhöriga. Det handlar många gånger om barnfamiljer eller äldre personer, som har svårigheter att ta sig till ambassaden. Det är lättare för ungdomar, studenter eller kanske affärsmän att ta sig till de här länderna för att söka visum.

Min fråga i det första fallet är: Kommer ministern att vidta några andra åtgärder beträffande detta?

Anf. 22 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Låt mig först säga att jag dess värre delar synen i beskrivningen. Och tack – det är trevligt att vara tillbaka i Sverige!

Jag delar alltså synen att detta är besvärligt. Delvis har det också blivit mer besvärligt när vi inför ett mer pålitligt system. Vi arbetar löpande med detta. Det vi har kunnat göra och som jag nämnde här handlar om tjänsteföretag och samarbete med andra länder. Sverige kan som bekant inte vara närvarande överallt i världen. Men vi måste hitta ännu fler former för att göra detta möjligt.

Jag kan inte göra så mycket mer konkret för ögonblicket än att bara säga att vi är mycket medvetna om detta. Vi delar i allt väsentligt synen i beskrivningen, och vi fortsätter löpande att söka vägar. Jag ska inte utlova att vi sätter upp nya svenska ambassader, för det kommer vi inte att göra. Men det handlar om nya vägar och om samarbete med andra länder och tjänsteföretag.

Jag noterar att andra länder har gått ännu längre än vi när det gäller att utnyttja olika tjänsteföretag. Det är möjligt att det är den väg som vi kommer att gå alltmer i framtiden för att lösa en del av de här problemen.

Anf. 23 SHADIYE HEYDARI (S):

Herr talman! Det är glädjande att ministern tycker att det är viktigt att man ska underlätta för viseringsansökningar och att man ska samarbeta med andra. I sitt svar sade ministern att man har utvecklat detta en hel del. Det är jättebra.

Tjänsteföretagen finns kanske inte i alla länder. Ministern nämnde Ryssland, Kina och Indien i sitt svar. Det gäller inom landet. Men det finns andra länder som inte har den möjligheten eller har någon ambassad i det egna landet. Då måste man resa till grannlandet för att söka visum.

Ministern nämnde också i sitt svar att man samarbetar med andra EU-länder som har representationer i de här länderna. Det vore bra om man kunde utveckla detta så att man åtminstone slipper åka dit tre gånger. Det vore bra om man kunde komma dit, anmäla sig och sedan få komma på en intervju i stället för att åka dit tre gånger. Det vore bra om vi kunde hjälpa människor att slippa alla dessa resor. Det handlar om deras säkerhet och om pengar. Det kostar ju pengar att åka åtta till tolv timmar. De

kommer dit och är trötta. De har ingenstans att sova. Det är inte säkert att man får en tid samma dag, och då måste man bo någonstans också. Alla har inte anhöriga där, då måste de bo på hotell och de kostar pengar. Jag tycker inte att det är okej.

Jag vill ställa en fråga till ministern om detta. Det har skett en stor utveckling i de här regionerna i Ryssland, Kina och Indien. Jag vill fråga utrikesministern hur vi kan få till stånd samma utveckling i bland annat irakiska Kurdistan och i länder i Afrika söder om Sahara, till exempel Gambia.

Anf. 24 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! I princip kan man göra på samma sätt. Jag vet inte om tjänsteföretagsmöjligheten är öppen i det konkreta exemplet irakiska Kurdistan. Det finns ett antal, inte så många tror jag, välrenommerade tjänsteföretag. Det handlar inte om vilka företag som helst. De finns i olika delar av världen. När vi och andra länder har anlitat dem har, såvitt jag förstår, erfarenheterna i allt väsentligt varit positiva. Huruvida de finns i de områden som nämndes vet jag inte.

Men jag är medveten om de problem som finns, speciellt i det förstnämnda fallet eftersom jag råkade vara där häromdagen. Jag är också medveten om problemen i Västafrika. Jag var där också häromveckan. Där har vi inte svensk representation i alla länder, och vi kommer inte heller att ha det. Då måste vi söka lösningar för att försöka åstadkomma detta.

Jag vill tacka för interpellationen. Den är en påminnelse om betydelsen av de här frågeställningarna. Jag försäkrar att vi arbetar löpande med dem.

Anf. 25 SHADIYE HEYDARI (S):

Herr talman! Jag tänker på den tekniska utvecklingen. Man skulle kunna söka första gången via nätet och slippa åka till ambassaden. Man skulle kunna gå in och anmäla att man vill ha en tid. Nu finns det ju olika system där man kan boka in sig. Man kan se att det finns en dag ledig och boka in sig för en intervju på ambassaden den dagen. Då skulle man åtminstone slippa den första resan. Då är det två resor kvar. Den möjligheten borde man kunna se över.

Jag hoppas att ministern kan ta med sig den här frågan och se till att det sker en förändring. Tänk om ministern själv var tvungen att åka till Finland för att söka visum för att åka till Kanada. Hur det skulle det kännas? Det här är inte så roligt.

Jag har en sista fråga. Jag vet att ministern tidigare har påpekat att honorärkonsulaten inte har befogenheten att utfärda visum eftersom de inte är myndigheter. Men skulle de åtminstone inte kunna ta emot ansökningar till den första intervjun? Jag vill lämna den frågan till ministern. Det vore bra om utrikesministern kunde ge honorärkonsulaten samma befogenheter. De är inte en myndighet och kan därför inte utfärda visum, men de kanske kunde ta emot ansökningar eller boka tid för en intervju.

Anf. 26 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Jag kan inte bedöma de möjligheterna i detalj, men jag tar gärna med mig den frågeställningen. Personligen tror jag kanske att

utvecklingen framför allt kommer att gå mot ett ökat anlitande av tjänsteföretag. Det är en allt större del av verksamheten ute på våra ambassader. Den är helt dominerande på ett antal olika beskickningar. Man kan diskutera om det ska vara så, men vi ska samtidigt ha en bra service gentemot de människor som vill komma till vårt land och se till att den prövning som sker, ytterst av Migrationsverket, sker på ett rättvist och rimligt sätt. Kan vi göra detta genom att anlita tjänsteföretag och genom samarbete med andra länder i ökad utsträckning tror jag att det finns många skäl till att pröva på den vägen.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2011/12:390 om restaurangmomsen

Anf. 27 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Bo Bernhardsson har frågat mig vilka åtgärder, om några, från min och regeringens sida som föranleds av Finanspolitiska rådets rapport 2012. Frågan gäller även om jag ämnar återställa momsens, sänka den ytterligare eller på annat sätt modifiera ”reformen”.

Effekterna av sänkt moms på restaurang- och cateringtjänster ska ses i ett långsiktigt perspektiv. Den faktiska utvecklingen redan så här långt tyder på positiva effekter av restaurangmomssänkningen. Den statistik på restaurangpriser som vi har så här långt pekar åt rätt håll. Finansdepartementets bedömning är att priserna är ca 4 procent lägre än de skulle ha varit utan momssänkningen. Det motsvarar drygt en tredjedel av den totala momssänkningen och tre fjärdedelar av den förväntade effekt för hela året som angavs i budgetpropositionen för 2012. Vi ser också att försäljningen ökat i branschen.

Regeringen har även gett tre myndigheter i uppdrag att följa upp momssänkningen.

Konjunkturinstitutet har fått i uppdrag att följa upp effekterna på priser, löner och sysselsättning. Deras första delredovisning gällande det kortsiktiga prisgenomslaget ligger i linje med Finansdepartementets bedömning.

Skatteverket har fått i uppdrag att följa upp effekterna beträffande hur åtgärden motverkar momsfusk och annat skatteundrandragande.

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Tillväx-
tanalys, ska följa upp effekterna gällande företagande och effekterna av regelförenklingen.

Regeringens bedömning är att reformen kommer att minska den administrativa bördan för företagen samt bidra till en högre sysselsättning, inte minst för ungdomar.

Anf. 28 BO BERNHARDSSON (S):

Herr talman! Jag ska först tacka Anders Borg för svaret. Jag konstaterar att den sänkta restaurangmomsen är den enskilt dyraste åtgärden i budgetpropositionen för det innevarande året. Det är den stora jobsatsningen. Kostnaden beräknades till 5,5 miljarder kronor, vilket enligt regeringens egna, ganska fantasifulla beräkningar, skulle jag vilja påstå,

skulle leda till 6 000 nya helårsarbeten. Sverige skulle med andra ord äta sig ur krisen och göra det på restaurang.

Jag vill betona att jag tycker att det kan vara trevligt att gå på restaurang. Det är en ganska fin upplevelse, men jag tror kanske inte att det är där lösningen på arbetslöshetskrisen ligger.

Jag vågar påstå att detta är ett fiasko. Regeringen beskriver en massa fördelar som skulle uppnås med sänkt restaurangmoms. Det skulle bland annat leda till att de administrativa kostnaderna för företag och myndigheter skulle minska genom att man jämställde momsatserna på livsmedel och restaurangbesök. Det skulle dessutom leda till ett ökat arbetskraftsutbud. Där tänkte man sig att när vi får mer tid över, eftersom vi äter på restaurang i stället för att laga mat hemma, kan vi bjuda ut vårt arbete lite mer. Och det skulle naturligtvis ge de nya jobben.

Faktum är att Finanspolitiska rådet i sin rapport som jag ser det skjuter sönder resonemanget om restaurangmomsen. Låt vara att vetenskapsmän och -kvinnor uttrycker sig lite försiktigare, för det ligger ju i sakens natur, men jag påstår att man skjuter sönder resonemanget eller i varje fall ger god hjälp till att göra det. De pekar på en rad studier som visar att arbetsutbudet inte ökar eller att det ökar alltför blygsamt för att det skulle motivera en sänkning av momsens på restaurangbesök.

När det gäller de administrativa kostnaderna och att de skulle minska för Skatteverket och för företagen skriver man att även om regeringens beräkningar skulle vara rätt – det handlar om 200 miljoner i besparingar om året – torde det vara, som man uttrycker det, ett dyrt sätt att minska företagens och Skatteverkets kostnader.

Den viktiga frågan, även om det andra också kan vara intressant, är naturligtvis: Vad händer med de nya jobben? Där räknade regeringen i utgångsläget med att momssänkningen skulle få fullt genomslag på priset, det vill säga att den skulle innebära att restaurangpriserna skulle sjunka med 10,4 procent. Nu säger Borg att man, så här långt i alla fall, tror att det blir ungefär 4 procent. Konjunkturinstitutet säger att det blir någonstans runt 3 procent, och jag tror att det blir mindre.

Slutsatserna av detta, om man nu fortfarande håller sig till Finanspolitiska rådets rapport, är att om man utgår från Finland som har erfarenhet av sådant här kanske man landar i att reformen skulle ge 1 100 nya jobb. Det innebär, om jag inte räknar fel, och det tror jag inte att jag gör, att varje sådant här nytt jobb i restaurangbranschen skulle kosta runt 5 miljoner kronor.

Den verkliga kostnaden för någonting är vad man måste avstå från för att få det, och då är frågan: Hur många jobb skulle man kunna få i skolan, i sjukvården eller i äldreomsorgen för de här pengarna, eller hur mycket skulle de kunna stärka innovationspolitiken eller förbättra våra järnvägar? Det är nämligen alternativet. Det här är en dyr reform, och den är enligt min mening ett fiasko.

Anf. 29 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Låt mig börja med att tacka Bo Bernhardsson för interpellationen! Jag tycker att det är bra att vi får den här diskussionen.

Ett grundläggande mål för nästan varje samhällsmodell är att komma så nära full sysselsättning som möjligt. Det är naturligtvis ett komplicerat mål av flera skäl. För det första har vi lärt oss att det centrala är att höja

jämaviktssystemet. Det hjälper inte att man kortsiktigt förstärker efterfrågan i ett normaltillstånd, därför att det så småningom ska ebba ut, och Riksbanken ska säkra att man inte har högre sysselsättning än den nivå som ekonomin klarar av att bära utan inflationsrisker.

För det andra måste vi alltid säkra att vi gör den här typen av åtgärder givet att vi ändå har ett stort ansvar för att offentliga finanser håller ihop. Det är alltså högt ställda krav på i princip alla åtgärder som man ska göra.

Vi har valt att sänka restaurangmomsen därför att vi har väldigt starka skäl att tro att vi har för låg sysselsättning i servicesektorn, framför allt inom personlig service och personnära service. Vi har väldigt höga skatter och väldigt generösa sociala transfereringssystem. Den kombinationen tenderar att slå mer mot sektorer där man kan ersätta köpta tjänster med eget arbete och där det finns en risk att tjänsterna migrerar till den svarta sektorn.

Mycket talar således för att vi generellt sett har ett problem inom restaurangsektorn som vi bör försöka åtgärda. Det har regeringen försökt göra. Vi hade skatteklivar som låg på en faktor på strax under 7 när vi tillträdde, och nu har vi via RUT och ROT fått ned dem väldigt kraftigt. Genom den här typen av åtgärder har vi reducerat dem rätt påtagligt inom restaurangsektorn.

Effekterna ska vara tvåfaldiga. Dels ska det bli en prisseffekt, dels ska det bli en effekt via att man får en ökad lönsamhet i branschen. När regeringen har räknat på sysselsättningseffekterna har vi inte antagit att vi ska få fullt genomslag på priserna, utan sysselsättningseffekten ska också komma genom att man får en ökad lönsamhet i branschen och att man därigenom vill anställa. Dels ska sänkt pris ge en ökad efterfrågan som ger fler jobb, dels ska ökad lönsamhet ge en ökad vilja att anställa, och så ska det samlat höja sysselsättningen.

Bo Bernhardsson menar att han nu efter att reformen har pågått några månader kan utvärdera den och konstatera att den är ett fiasko. Det är inte den slutsats som KI drar och inte heller den som Finanspolitiska rådet drar. Finanspolitiska rådet för en del teoretiska resonemang, och KI har tittat på data, och deras bedömningar ligger väldigt nära Finansdepartementets och de som budgeten vilar på. Det skulle snarast tyda på att de beräkningar vi har gjort har varit relativt vederhäftiga och vederbörligt försiktiga.

Bo Bernhardsson är säker på att reformen utan att den ens är utvärderad är ett fiasko, och man kan fundera över varför Socialdemokraterna gick till val på att genomföra just den här reformen. Om jag inte minner mig var det här den enskilt största skattesänkningen som Socialdemokraterna 2010 gick till val på att genomföra. Om man är så säker på att den är ett fiasko när man själv har velat genomföra den väcker det en del frågor om hur man faktiskt resonerade när man landade sitt valmanifest.

Det finns en frapperande brist på konsekvens i Bo Bernhardssons resonemang. Finanspolitiska rådets resonemang är att vi alltid bör ha en enhetlig moms. Då ser jag fram emot en valdebatt där Socialdemokraterna går fram med en kraftigt höjd matmoms, eftersom det är den största enskilda avvikelserna från den enhetliga momsen. Konsekvensen när man kritiserar den här åtgärden måste väl vara att man också är beredd att gå

till val på att höja matmomsen, eller råder det en annan logik när det gäller den? Det finns ju inga jobbskapande effekter av den matmoms-sänkning som vi genomfört, utan den har vi fått i arv.

Låt oss vara noggranna. Vi har tre myndigheter som ska göra utvärderingar. Vi får följa dem och sedan med noggrannhet se vad de landar i, och då kan vi utvärdera reformen. Att göra det redan nu tycker jag är alldeles för tidigt.

Anf. 30 BO BERNHARDSSON (S):

Herr talman! Jo, jag vågar konstatera att det ser väldigt mycket ut som ett fiasko. Det är klart att Finanspolitiska rådet inte uttrycker sig så, eftersom de ska ha en vetenskaplig ansats och ska vara försiktiga i sina resonemang, men väldigt mycket i det som Finanspolitiska rådet pekar på antyder att regeringen har tänkt fel. Nu vill Anders Borg inte vidgå detta, utan han försöker säga att man ändå har tänkt rätt i stort sett och att man måste avvakta och se hur det går. Men mycket pekar på, som i rådets rapport, att det här är ett fiasko.

Då kan det inte hjälpas att vi en gång har haft detta förslag i ett valmanifest. Nu har vi ändå en reform på plats och vi har ett finanspolitiskt råd som utvärderar detta och pekar på bristerna. Det vore märkligt om jag inte skulle kunna ta till mig det. Det tycker jag att Anders Borg också borde göra.

Full sysselsättning, säger Anders Borg. Vi är överens om att vi måste sträva mot det eller mot att få ned den så kallade jämviktsarbetslösheten. Men Anders Borg resonerar om att vi har för låg sysselsättning i tjänstesektorn, och, förstår jag det som, att den skulle vara speciellt låg i restaurangbranschen. Annars motiverar det inte att man ska sänka skatterna just där. Det är ett resonemang som för mig är ganska obegripligt. Inom tjänstesektorn – så långt kan jag gå med på det – finns det områden, inte minst inom välfärdssektorn, där vi förmodligen har för låg sysselsättning. Det handlar bland annat om skolan, äldreomsorgen, sjukvården och andra delar av tjänstesektorn. Men det är lite svårt att begripa varför just restaurangbranschen skulle vara en sektor som vi särskilt ska främja i ett läge där Sverige har stora utmaningar att möta för att klara välfärden i framtiden. För mig är det svårt att förstå.

Jag håller mig till Finanspolitiska rådets rapport, och i den för de också en del andra resonemang som jag tycker är intressanta, även om de inte följer spåret fullt ut. Det finns en frågeställning om hur klokt det är att använda skattesänkningar som ett sätt att möta en lågkonjunktur eller försöka bedriva stabiliseringspolitik, när alternativet är att använda det för att skapa jobb där det behövs i den offentliga sektorn.

Jag behöver inte luta mig mot detta för att konstatera att det inte är en särskilt vettig politik, för det är mycket bättre effekt sysselsättningsmässigt att använda de här pengarna i den offentliga sektorn – sjukvården, skolan och äldreomsorgen – eller till att få ett bättre järnvägsnät och så vidare. Det blir en mycket bättre effekt på sysselsättningen. På samma sätt går det att resonera när det gäller skattesänkningar över huvud taget som man riktat till höginkomsttagare med en hög sparkvot och kanske också en hög utlandsresekvot, om jag uttrycker det så, i stället för att låta pengarna finnas kvar hos sjuka eller arbetslösa. Den frågan kan också ställas. Om man ska sänka skatter av någon sorts konjunkturpolitiska

skäl, är det rimligt att göra det om man tror att man inte behöver skatterna i framtiden? Det är rätt svårt att återställa det sedan, det vet vi.

Då är frågan: Vad tror vi om framtiden, Anders Borg? Vad tror vi om äldreomsorgen i framtiden? Kommer det att krävas mer gemensamma resurser, eller får vi helt enkelt låta det gå dithän att en del får hålla till godo med någon sorts fattigvård, medan andra får det bästa möjliga?

Anf. 31 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Det är en utomordentligt intressant debatt som Bo Bernhardsson initierat kring avsikterna med och effekterna av den sänkta restaurangmomsen. Anders Borg upprepar sin argumentation, som regeringsföreträdare ofta använder: Full sysselsättning är målet med politiken. Men Anders Borg glömmer att det han administrerar är en ökande arbetslöshet, en massarbetslöshet. Inför valet 2006 var Borg och alla andra moderater ute dag efter dag, vecka efter vecka och talade om massarbetslöshet, när 6 procent var arbetslösa. I dag är 8 procent av landets befolkning arbetslösa. Då skyller man på Socialdemokraterna eller oro i Europa och världen. Det är dags för regeringen att börja ta ansvar för administrationen av massarbetslösheten.

Åtgärden att sänka restaurangmomsen i avsikt att skaffa fler arbetstillfällen har Bo Bernhardsson belyst på ett elegant sätt. Varje tillkommande jobb beräknas av regeringens egna myndigheter kosta 5 miljoner kronor. Då inser man att själva avsikten är att inleda en växling av ekonomin i Sverige. Borg säger att tjänstesektorerna är för små i vårt land. Då menar han de privata tjänstesektorerna. Den gemensamma tjänstesektorn, där vi låter alla barn på jämlika villkor få undervisning och utbildning och där de gamla på jämlika villkor får omsorg när den behövs på ålderns höst, är inte lika angelägen. Det är de privata tjänstesektorerna som ska växa. De gemensamma tjänstesektorerna, som producerar jämlikhet, ska smältas ned. Då är man beredd att ta ett pris, 5 miljoner för ett jobb, för att den privata sektorn ska expandera.

Gör ett experiment, Anders Borg, om det är så att ditt logiska resonemang i denna fråga handlar om en politik som minskar arbetslösheten! Har du övervägt att använda de dryga 5 miljarderna till att stimulera sysselsättning på något annat område än restaurangbranschen? Vilken hade effekten blivit då? Om du hade satt in dem i kommunsektorn hade jobben blivit tiofalt så många. Har du över huvud taget övervägt om det finns några behov inom den gemensamma sektorn? Tycker du att kommunerna har resurser som är tillräckliga i skolan, vården och omsorgen? Skulle du vid en utvärdering kunna tänka dig att använda de 5 miljarderna i en gemensam sektor som skapar jämlikhet i stället för en privat tjänstesektor där jobben blir orimligt dyra och rycker sönder ekonomin? Har du över huvud taget kunnat tänka dig denna alternativa användning? Det är jag intresserad av att få svar på.

Anf. 32 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Låt oss till att börja med konstatera att Bo Bernhardsson redan efter ett halvår vet att den viktigaste åtgärden i det socialdemokratiska valmanifestet är ett fiasko. Kärnan i den socialdemokratiska skattesänkningsspolitiken, den lilla kärna som detta ändå var, var ett fiasko. Det vet vi redan efter sex månader. Det hade varit intressant att se hur han

hade utvärderat de övriga åtgärderna i det socialdemokratiska valmanifestet. Det måste ha varit en ännu värre serie av fiaskon som då hade riskerat att läggas ut som en matta över Sverige. På den punkten är jag dock överens med Bo Bernhardsson; det fanns en del uppenbara fiaskorisker i det socialdemokratiska valmanifestet, varav denna definitivt inte var den värsta.

Låt oss igen försöka tydliggöra logiken. Sverige är ett land med höga skatter. Vi har betydande skatteklar. Det finns mycket omfattande forskning som visar att skatteklar har stora och förödande effekter på sysselsättningen. Detta kombineras med en stel arbetsmarknad som har effekter framför allt på ungdomsarbetslösheten. Detta gör att personliga tjänster tenderar att bli mindre omfattande i en svensk modell. Det var det som gjorde att man när kommissionens underlagsrapport lades fram på rådet inför beslutet om tjänsteskatteundersättningar lyfte fram att effekterna förmodligen skulle bli större i de nordeuropeiska länderna, med Sverige, Tyskland, Danmark och Finland som exempel. Logiken i förslaget är glasklar, och det är därför väldigt troligt att det har haft effekter. Sedan kan vi hålla på och utvärdera hur stora de är och hur lång tid det tar. Erfarenheten från RUT och ROT är att effekten om något har blivit större än vad vi trott och definitivt inte i underkant.

Låt oss betrakta de två alternativ som lyfts fram! Bo Bernhardsson anser att vi borde ha satsat pengarna på att antingen bygga ut sjukförsäkringen eller höja de kommunala utgifterna varaktigt. Det var så jag förstod resonemanget.

De kommunala avgifterna höjde vi kraftigt under krisåren. En tillfällig efterfrågedämpning ska inte leda till en permanent nedgång i sysselsättningen, utan man stimulerar i en nedgång. Men det säger ingenting om effekterna av en varaktig höjning av den kommunala sysselsättningen. Om man varaktigt höjer den kommunala sysselsättningen och det inte har skett någonting i arbetsmarknadens funktionssätt ska Riksbanken sedan korrigera för detta genom räntehöjningar, så att det inte får någon som helst varaktig sysselsättningseffekt. Det säger logiken i en grundläggande ekonomisk modell. Det kan inte ha någon effekt på den varaktiga sysselsättningen annat än vid sidan av den kortsiktiga efterfrågestimulansen, och den ska vara tillfällig. Är den permanent blir det en permanent höjning av efterfrågan som Riksbanken måste slå ut med räntehöjningar. Annars får man ett stigande uppåtgap, och då måste stigande inflation undergräva köpkraften, så att motsvarande justering av sysselsättningen sker.

Vidtar man den andra åtgärden, att i stället satsa pengarna på att bygga ut sjukförsäkringen, minskar man samtidigt arbetsutbudet. Då ska den varaktiga sysselsättningsnivån sjunka.

Enligt vedertagen ekonomisk teoriram, som alla ekonomer oavsett parti måste utgå från, har den ena åtgärd Bo Bernhardsson förespråkar alltså ingen långsiktig effekt, medan den andra har en negativ långsiktig effekt. Det är klart att det är problematiska slutsatser för Bernhardssons resonemang. Det var väl därför Finanspolitiska rådet i sin kanske mest centrala punkt förordade att vi skulle gå vidare med jobbskatteavdraget, vilket vi anser att vi inte har budgetmedel nog att göra. Jobbskatteavdrag är en åtgärd som varaktigt höjer sysselsättningen och varaktigt minskar arbetslösheten. Jag har noterat att Socialdemokraterna i Danmark före-

slagit en sådan stor åtgärd, men jag har inte noterat att svenska socialdemokrater skulle ha gjort det.

Vi bör beakta att Socialdemokraterna föreslår både höjd restaurangoms och höjda arbetsgivaravgifter för unga. Det är klart att den kombinationen skulle leda till förödande effekter för sysselsättningen bland unga människor om den skulle genomföras. Det går inte att dra någon annan slutsats än att riktade skatthöjningar på 20 miljarder mot ungdomar leder till lägre sysselsättning bland ungdomar.

Anf. 33 BO BERNHARDSSON (S):

Herr talman! Man blir alldeles matt. Det är så mycket som Anders Borg påstår som jag skulle vilja bemöta men som det inte finns möjlighet för mig att hinna bemöta på dessa två minuter. Jag kan inte ge mig in i de finanspolitiska och penningpolitiska resonemangen och frågorna om jämviktsarbetslöshet och så vidare, för tiden tillåter inte det, men jag skulle gärna göra det. Vi får ta det en annan gång.

Jag ska hålla mig till min huvudpoäng. Ja, vi hade ett förslag om sänkt restaurangoms. Men jag kan också berätta för Anders Borg att det inte var vår hjärtefråga. Det är möjligt att Anders Borg också har något han skulle vilja berätta om vems hjärtefråga i Alliansen som detta är.

Vi har lagt den sänkta restaurangomsen åt sidan därför att vi inte längre vill ha den. Nu ser vi hur det är i praktiken. Verkligheten och Finanspolitiska rådet har visat att det inte fungerar särskilt väl. Det är mer eller mindre ett fiasko.

Jag ska upprepa själva kärnfrågan om det nu är så att vi vill förstärka sysselsättningen, och det vill vi. Vi måste gå mot full sysselsättning igen, eller någonting som kan kallas full sysselsättning och är värt namnet full sysselsättning. Varför ska man då prioritera restaurangbranschen? Varför ska man prioritera jobb till en kostnad av 5 miljoner per styck när man kan få tio jobb för samma summa i skolan, i äldreomsorgen eller i sjukvården där köerna fortsatt är långa?

Det är min huvudfråga och poängen i resonemanget. Där tvekar i varje fall inte jag. Men regeringen gör det naturligtvis, eftersom man har en annan dagordning. Det är välfärden som vi måste slå vakt om. Den håller på att raseras ganska sakta men säkert, påstår jag.

Anf. 34 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Jag noterar att Anders Borg inte ser helt förtjust ut när jag säger att han administrerar en massarbetslöshet i vårt land. När han var i opposition talade han om massarbetslöshet när vi hade 6 procent arbetslösa. I dag när vi har 8 procent försöker han skylla på någon annan.

Jag noterar också att han vägrar att svara på de frågeställningar som både jag och Bo Bernhardsson framställde. När du har 5 miljarder har du valt att sänka restaurangomsen för att åstadkomma en sysselsättningsökning. Regeringens egna myndigheter säger att jobben som tas fram kommer att kosta kring 5 miljoner.

Har Anders Borg över huvud taget övervägt en alternativ användning i den gemensamma tjänstesektorn där det finns stora behov? Det vägrar Borg att svara på. Ty jag tror det är så att den ideologiska drivkraften,

kraftigt sänkta skatter som nu blommar ut i besparingar i kommunsektorn, ska mötas av en expansion i den privata tjänstesektorn.

Hit hör en sänkning av restaurangmomsen och också det så kallade RUT-avdraget. Jag hörde i söndags ett lysande reportage av Randi Mosig-Norheim om städerskorna i en av Stockholms söderförorter som åkte till norrförorterna och städade. Hon intervjuade dem på tunnelbanan på väg hem. Samtidigt hade hon innan intervjuat barnen i de mer burgna förorterna som nu fick sina rum städade så att de kunde leka hela tiden. Hon frågade städerskorna när de åkte hem: Vem städar hos dig? Det får jag göra, det också, svarade de.

Lyssna en vacker sommandag på detta program om RUT-landet. Då lär du dig mycket av moderat ideologi, Anders Borg.

Anf. 35 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Låt oss fokusera på kärnan i debatten. Hur höjer vi jämviktssystemet? Det är egentligen den enda politiska fråga vi behöver diskutera. Det är nämligen den enda fråga som grundläggande har en effekt på full sysselsättning. Allt det andra är att konjunkturen går upp och ned.

Hur höjer vi varaktigt och långsiktigt över decennierna sysselsättningen och sänker varaktigt arbetslösheten? Det kan bara ske genom att vi gör reformer som förbättrar arbetsmarknadens funktionssätt och gör att utbudet på arbetsmarknaden förstärks som sedan kan mötas av en efterfrågan som varaktigt sänker arbetslösheten. Det kan antingen ske genom att ekonomin växer eller genom att Riksbanken stimulerar efterfrågan, eftersom man kan sänka räntan.

Den här debatten visar att det Socialdemokraterna förordar, permanent höjda offentliga utgifter antingen i termer av kommunal sysselsättning eller i termer av utbyggda bidragssystem, inte har någon sysselsättningseffekt. Det kan inte ha någon sysselsättningseffekt annat än under kristider då det kan göras tillfälligt som kortsiktiga efterfrågestimulanser.

Skälet till det är uppenbart, Bo Bernhardsson. Det har en negativ utbudseffekt att bygga ut sjukförsäkringen och a-kassan. Vi kan diskutera hur stor den är. Men ingen kan ifrågasätta att det måste ha en negativ utbudseffekt. Det finns en mycket omfattande akademisk litteratur på området som är helt entydig.

I det andra fallet, att öka de offentliga utgifterna, kan det ha en liten effekt. Det finns en positiv tillväxteffekt långsiktigt till exempel på utbildningssystemet. Den kanske ligger 10–20 år framåt i tiden och då i sådana fall via produktiviteten men är förmodligen väldigt liten och osäker.

Den direkta sysselsättningseffekten på fyra fem års sikt måste vara obefintlig. Eftersom det inte hänt något på utbudssidan måste motsvarande justeringar ske via räntepolitiken. Det visar väldigt tydligt att det som är kärnan i den socialdemokratiska politiken aldrig kommer att kunna bidra till att skapa full sysselsättning. Den strider mot grundläggande ekonomisk logik.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 36 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Shadiye Heydari har frågat mig om jag utifrån de två nya utredningarna är beredd att ompröva mitt ställningstagande och verka för att servicekontoret i Angered bevaras.

Regeringen har gett två uppdrag vad gäller myndigheters service, och båda redovisades i mitten av april 2012.

Statskontoret har haft i uppdrag att kartlägga medborgares och företags behov av service i samverkan, hur myndigheters service i dag uppfyller dessa behov i hela landet samt om förutsättningarna för service i samverkan behöver förbättras.

Försäkringskassan har haft i uppdrag att i samråd med Arbetsförmedlingen, Skatteverket och Pensionsmyndigheten genomföra en djupgående analys över medborgarnas servicebehov och presentera en långsiktig lösning för hur myndigheten på olika sätt ska möta de försäkrade och medborgarna.

Rapporterna är under beredning i Regeringskansliet.

Som jag framförde förra gången är utgångspunkten för regeringens styrning att myndigheter ska ha stor handlingsfrihet att utföra sina uppgifter. Val av lokal för att bedriva verksamheten är en fråga som avgörs helt och hållet av den myndighet som ansvarar för verksamheten, i det här fallet Skatteverket.

Anf. 37 SHADIYE HEYDARI (S):

Herr talman! Först vill jag tacka finansminister Anders Borg för svaret. Ett servicekontor behövs i Angered. Det är därför jag skrev en ny interpellation. Det är oroväckande att inte ens de som bor i Angered känner till att man kommer att lägga ned kontoret och flytta till centrala Göteborg. Detta har upprört boende, alla göteborgare och även företrädare för ett flertal partier.

Som jag sade förra gången är det 50 000 invånare i Angered. Kontoret har besök av många personer. Det är ca 230 personer som besöker kontoret. Det är inte bara på grund av att de har dåliga lokaler som de vill flytta. Det är på grund av att de har så många besök att de inte klarar av trycket. De borde kanske anställa fler i stället för att flytta lokalen till centrala Göteborg.

Som ministern sade i sitt svar är det Skatteverket som organiserar sin verksamhet. Det är inte ministerns ansvar att göra detta. Men om inte myndigheten sköter sig, vem ansvarar för det, ministern? Är det inte du som har det ansvaret?

Jag går tillbaka till utredningarna som nämndes. Det är 70 procent av de återkommande besöken som görs av personer med utländsk bakgrund. Det är något som talar för att det finns ett behov i Angered. Det står i rapporten från Försäkringskassan att vissa grupper av olika anledningar kommer att vara i behov av ett personligt möte. Det är också ett klart besked till ministern.

*Svar på
interpellationer*

Vad gäller rapporten från Statskontoret säger man att cirka en femtedel av besökarna vid de gemensamma servicekontoren har ärenden till flera myndigheter vid ett och samma besökstillfälle. Det är positivt att de kan samarbeta om de kan få vara kvar i Angered.

Detta visar att det i dagsläget finns ett stort behov av personliga möten och lokal närvaro i Angered. Servicekontoret behövs. Hur tolkar finansministern detta?

Min andra fråga till finansministern är om han utifrån de två nya utredningarna är beredd att ompröva sitt ställningstagande och verka för att servicekontoret i Angered ska bevaras.

Anf. 38 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Myndighetsstyrningen i Sverige bygger på att vi i riksdagen stiftar lagar och på att regeringen på den grunden utfärdar förordningar eller ger målsättningar för myndigheterna i deras regleringsbrev. Detta är grundläggande svensk myndighetstradition som har tjänat Sverige väldigt väl. Vi har alltså oberoende myndigheter som tillämpar lagar och följer förordningar. Vi har inte ministerstyre. Vi har ingen ministerstyrning i enskilda ärenden, och vi har inte ministerstyre när det gäller myndigheternas organisation eller val av lokaler.

Jag kan naturligtvis inte överpröva eller ompröva Skatteverkets ställningstagande om servicekontoret i Angered. Skatteverket måste fatta de beslut som man finner nödvändiga för att på bästa möjliga sätt erbjuda en bra service i Göteborg.

Sedan har vi fått utredningar, och dem har vi all anledning att titta på. Det som till exempel lyfts fram av Statskontoret är att vi bör se över hur vi kan tydliggöra målen för myndigheternas servicegivande, så att de bättre ser vilka grupper eller serviceområden som bör förstärkas. Man vill att vi ska se över hur vi finansierar myndigheternas service i samverkan. Man vill att vi ska titta på om det går att vidga samverkan så att den kan inkludera fler myndigheter – man nämner Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, Kronofogdemyndigheten och Lantmäteriet som några exempel.

Detta är frågeställningar som vi noggrant måste bereda vidare i Rege-
ringskansliet för att se om det finns skäl att se över denna samverkan. Både Statskontoret och Försäkringskassan framhåller också att vi nu har en omfattande förskjutning av servicen, inte minst på Skatteverkets område, där allt fler människor deklarerar via elektroniska tjänster.

Vi ska konstatera att svensk myndighetsservice, inte minst Skatteverkets, är av mycket hög kvalitet. Det framgår av Statskontorets genomgång att myndigheternas service till medborgarna i grund och botten fungerar väldigt väl. Att man särskilt kan säga det om Skatteverket tycker jag framgår av att vi har fått en rad olika enkäter som visar att människor uppfattar att de får bra service och känner förtroende för Skatteverket, trots att det i grund och botten är en besvärande omständighet att servicen handlar om att man måste betala in pengar till Skatteverket.

Vi ska naturligtvis behandla Statskontorets rapport med stor nogsamhet, men varken den rapporten eller Försäkringskassans rapport kan påverka hur regeringen förhåller sig till Skatteverket i en sådan fråga som servicekontoret i Angered. Det är en fråga som ska och måste avgöras av Skatteverket, och det måste skötas utifrån Skatteverkets egen lokala

Anf. 39 SHADIYE HEYDARI (S):

Herr talman! Jag ska tacka ministern för undervisningen. Det verkar som om jag inte kände till reglerna.

När det gäller servicen är det så här: Den service vi har är bra, så låt oss ha servicen kvar. Problemet är att man kommer att förstöra för de boende i Angered genom att flytta kontoret till centrala Göteborg. Det är det som det handlar om.

I den förvaltningspolitiska propositionen *Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt* skriver regeringen att myndigheter ska tillhandahålla service med god tillgänglighet och kvalitet. Samtidigt är det regeringen som har det övergripande ansvaret för att tillgången till service och servicens kvalitet är likvärdiga i landet. En utgångspunkt för servicegivande är att myndigheterna tar hänsyn till befolkningens skilda behov och förutsättningar.

Jag upprepar vad jag sade tidigare. Det finns ett stort behov i Angered. Servicekontoret har dagligen besök av många som kommer dit av olika anledningar.

Ett annat problem vi har är att om Skatteverket inte ändrar på sitt beslut på grund av prestige kommer man att belasta våra ungdomar med att göra skattekontorets arbete. De får nämligen sitta och översätta de krångliga blanketter som finns. Det blir de som får sitta och hjälpa sina föräldrar att fylla i blanketterna. Det finns även ungdomar som har svårigheter med det. Tycker ministern att det är okej att vi ska belasta våra ungdomar med detta?

Vad anser ministern är service med god tillgänglighet och kvalitet? Är det inte regeringen som har det övergripande ansvaret?

Anf. 40 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Naturligtvis är det regeringen som har det övergripande ansvaret för myndighetsstyrningen, och den sker via lagar, förordningar och regleringsbrev. Hur detta sedan tillämpas i enskilda områden i Sverige är upp till de enskilda myndigheterna. Vi har inte den typ av detaljstyrning att vi i regeringen går in och kontrollerar var man bör ha sina servicekontor. Så har det aldrig varit i Sverige, och så kommer det aldrig att bli i Sverige.

I grund och botten ska vi ha oberoende myndigheter som sköter sin verksamhet. Därför kan jag inte ge något annat svar på denna interpellation än att det är Skatteverket som sköter detta och som kommer att sköta det i framtiden, och det är Skatteverkets beslut som är avgörande. Det kommer att gälla oavsett vilken regering vi har i Sverige i framtiden.

Det vi kan tala om här är övergripande myndighetsstyrning. Det var därför jag tog min utgångspunkt i Statskontorets rekommendationer: Vilken typ av mål för servicen bör man ha, vilken typ av finansiering bör vi ha för samverkansformerna och vilken typ av myndigheter bör ingå i detta? Detta ska vi naturligtvis noggrant behandla, för vi har en bra och välfungerande myndighetsservice, och det är det som är regeringens ansvar.

Svar på
interpellationer

Det är inte regeringens ansvar att överpröva enskilda beslut i Skatteverket, utan det är en diskussion som man i sådana fall bör föra direkt med Skatteverket. Det har ju också förts en lokal dialog i de frågorna. Det är Skatteverket som äger dessa beslut och bör fatta dem självständigt utifrån hur man bedömer att man uppfyller målen.

Anf. 41 SHADIYE HEYDARI (S):

Herr talman! Jag har full respekt för myndigheten. Självklart ska myndigheten ha handlingsfrihet. Detta handlar dock om statens medel. Om myndigheten inte sköter sig, vem ansvarar då? Vem ska se till att myndigheten sköter sig på rätt sätt? Det handlar om tillgänglighet och bra service till medborgarna.

Det handlar också om att man ska använda statens medel på rätt sätt och där de behövs. De behövs hos oss i Angered, punkt slut!

Personliga möten är viktiga för oss. Det handlar om tryggheten för de boende.

Angeredsbornas vädjan är att statsrådet gör något. Grip in och stoppa beslutet! Prestige är inte styrka! Det vill de att jag ska skicka med i den här debatten. Min fråga till ministern är om han utifrån debatten och de två nya utredningarna är beredd att ompröva sitt ställningstagande och att verka för att servicekontoret i Angered blir kvar.

Avslutningsvis vill jag lämna över Angeredsbornas namnunderskrifter till ministern. De har skrivit under för att påverka detta och stoppa flytten av kontoret till centrala Göteborg. Vi behöver ha kontoret kvar!

Anf. 42 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! En minister kan inte gripa in och ändra ett myndighetsbeslut av ett mycket enkelt skäl. Det strider nämligen mot den grundläggande utgångspunkten i vår grundlag. Vi har inte ministerstyre.

Om jag skulle gå in och ändra Finansinspektionens beslut om hur kapitaltäckningsreglerna ska tillämpas på Nordea, om jag skulle gå in och ändra Skatteverkets bedömning av Peter Perssons deklaration, om jag skulle gå in och skriva om skatteutjämningen för en viss kommun eller om jag skulle bestämma var Skatteverket ska ha sina kontor är jag övertygad om att det skulle komma åtminstone ett tiotal KU-anmälningar redan dagen efter, och jag skulle fällas i konstitutionsutskottet för att ha bedrivit ministerstyre.

Den grundläggande utgångspunkten är och förblir att det är Skatteverket som fattar beslut om var man ska bedriva sin verksamhet. Därmed har vi alltså haft en klarläggande interpellationsdebatt om detta, och jag vill tacka för att jag har fått namnunderskrifterna. Jag har naturligtvis stor förståelse för att medborgarna i Angered vill ha en bra myndighetservice.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 43 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Jasenko Omanovic har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att återställa sociala avgifter till det som de har varit avsedda till.

Socialavgifterna, inklusive den allmänna löneavgiften, är i ekonomisk mening skatter och avgifter som betalas på lön eller annan ersättning för utfört arbete. I samband med omläggningen av pensionssystemet gjordes en omstrukturerings av socialavgifterna där det bestämdes att eventuella justeringar av avgifterna ska ske inom ramen för ett i princip oförändrat avgiftsuttag.

Det sammanlagda uttaget av socialavgifter och allmän löneavgift bestäms av riksdagen. En gång om året, i samband med budgetprocessen, kalibreras alla delavgifter utom ålderspensionsavgiften. Avsikten är att varje avgift ska stå i proportion till de utgifter den ska finansiera.

Kalibreringen görs med hjälp av prognoser på intäkterna från de samlade socialavgifterna och prognoser på de utgifter som varje avgift ska finansiera. Genom kalibreringen bestäms nivåerna på varje delavgift. Den allmänna löneavgiften justeras därefter i motsvarande mån för att hålla det totala avgiftsuttaget oförändrat.

Hur de skatter och avgifter som tas ut ska användas bestäms av riksdagen genom fastställandet av statens budget. Det gäller naturligtvis också den allmänna löneavgiften.

Jag har mot denna bakgrund inte för avsikt att vidta några åtgärder när det gäller att fastställa de sociala avgifterna.

Anf. 44 JASENKO OMANOVIC (S):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret eller, rättare sagt, jag vill tacka ministern för förklaringen när det gäller hur man bestämmer nivån på respektive avgift inom socialavgifterna.

Jag vill fortsätta på det resonemang som ministern påbörjade. För jag uppfattar inte det här som något fullständigt svar.

För att kunna få helhetsbilden i fråga om bestämmande av socialavgifter måste man faktiskt titta på vilka grunderna är. På vilka grunder bestämmer man nivån på socialavgifterna? Sedan ministern tillträdde som finansminister 2006 har man fattat ungefär ett tjugotal beslut här i kammaren – det har gjorts av riksdagens majoritet på beställning bland annat av finansministern – som har påverkat utgiftsnivån. Därmed har, när man fastställt en nivå för socialavgifter, den allmänna löneavgiften successivt ökat, eftersom man fattat de här besluten i riksdagen.

Den sjukpenninggrundande inkomsten sänker man från tio prisbasbelopp till sju och ett halvt. Det är också en åtgärd som gör att man flyttar pengar från sjukförsäkringsavgiften till den allmänna löneavgiften.

Då kan man titta på tabellen. Jag har bett riksdagens utredningstjänst att räkna lite grann på alla avgifter inom socialavgifterna. Man kan titta på den allmänna löneavgiften. År 2005 låg den på 33,2 miljarder. År 2011 låg samma avgift på 117,261 miljarder kronor.

Det är alltså löntagarnas pengar. Det är pengar som löntagaren betalar in varje månad för att kunna garantera sig själv tryggheten ifall man blir

Svar på
interpellationer

arbetslös, ifall man råkar ut för någon arbetsskada eller ifall man blir sjukskriven.

Låt oss säga att man ändrar förutsättningarna så att man begränsar och säger: Du får vara sjukskriven bara ett visst antal dagar. Då blir det ju pengar över till den allmänna löneavgiften och till den skattkista som finansministern helt fritt förfogar över. Därför undrar jag: Vart har de här pengarna tagit vägen? Vad har finansministern använt den här mellanskillnaden, ungefär 80 miljarder eller 80,5 miljarder, till? Det är den fråga man måste ställa. Det är det svar man också måste ge.

Löntagaren betalar varje månad in socialavgifter för att skapa sig en trygghet ifall man blir sjukskriven, ifall man blir arbetslös, ifall man råkar ut för en arbetsskada eller ifall man blir föräldraledig.

Jag hoppas att jag får det svaret från finansministern nu, fru talman.

Anf. 45 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Jag har i mitt svar redogjort för hur vi bestämmer sociala avgifter i Sverige. Jag har uppfattat att vi i breda tag var helt överens om det och att vi i samband med pensionsöverenskommelsen enades om att det skulle se ut på det här sättet. Om detta är vi alltså inte oense.

Jag är lite frågande inför vad det är för ny princip som Jasenko Omanovic försöker sätta fast här. Låt mig göra ett tankeexperiment.

Socialdemokraternas mål är att fler människor ska vara sjukskrivna, att antalet förtidspensionärer ska växa och att antalet arbetslösa med akassa ska bli större, så att man kommer tillbaka till det system vi hade tidigare där många människor stod utanför arbetsmarknaden. Det är den typ av förslag som Socialdemokraterna har i sina budgetmotioner.

Betyder det att när sjukskrivningar, förtidspensioneringar och arbetslöshet ökar kommer man också att höja de sociala avgifterna på de här områdena utöver vad man annars skulle ha gjort? Betyder det att vid sidan av de skattehöjningar på 25–30 miljarder som Socialdemokraterna redan har lanserat kommer det underförstått också en automatisk skattehöjning som en ny princip från Socialdemokraterna? Ska vi räkna med att när sjukfrånvaro, arbetslöshet och förtidspensioneringar stiger med en socialdemokratisk regering ska man automatiskt höja skatterna?

Då vill jag bara påpeka att Sverige har bland världens högsta skatter. Vi har bland de högsta sociala avgifterna, och vi vet att höga skatter har konsekvenser.

Det mest uppenbara på det här området är naturligtvis att lönehöjningsutrymmet minskar. Under en socialdemokratisk regering skulle man i sådana fall använda det utrymme som finns för lönehöjningar till att i stället höja sociala avgifter. Man kan inte ha både lönehöjningar och höjningar av sociala avgifter, utan man måste välja mellan dessa.

Väljer man då att höja de sociala avgifterna och att detta ska ske med automatik när utanförskapet växer måste man redovisa det för väljarna, så att vi vet att det är en automatisk skattehöjningspolitik som Socialdemokraterna vill lansera.

Vi vet att den typen av skattehöjningar skulle slå hårt mot sysselsättningen. Det skulle nämligen göra att skattekillen vidgas. Därigenom skulle det bli mindre lönsamt att arbeta och mer kostsamt att anställa. Det är naturligtvis en politik som jag vill varna väljarna för. Det skulle göra att vi återupprepar det vi upplevde under den förra socialdemokratiska

regeringen, att arbetslösheten stiger, att sysselsättningen står och stampar och att vi drar runt ett omfattande utanförskap.

Då är det bättre med den politik – det borde vi kunna vara överens om – som den här regeringen har fört, där vi har kunnat vårda vägen mot full sysselsättning, trots en allvarlig ekonomisk kris i omvärlden.

Prot. 2011/12:136
28 juni

Svar på
interpellationer

Anf. 46 JASENKO OMANOVIC (S):

Fru talman! Jag kan lugna finansministern och säga att det inte blir några höjningar av socialavgifter i grova drag. Det finns det som vi redan har aviserat när det gäller ungdomar. Men i övrigt har vi inga höjningar.

Jag ställde en fråga till finansministern som han inte svarade på. Det handlar om de 80 miljarder som han själv har skapat utrymme för genom att sänka nivån i sjukförsäkringen och genom 19 andra beslut här i kammaren. Det har ju lett till att det har skapats ett utrymme på 80 miljarder som han har använt till någonting annat. Och här får vi inte, fru talman, svar från finansministern om vad han har använt pengarna till.

Det är det som är intressant, för 80 miljarder är inte lite pengar. Det kan man inte glömma. Man kan inte räkna fel på 80 miljarder, utan man måste vara medveten om vad man har använt pengarna till.

Man pratar om Socialdemokraterna som att vi skapar någon politik där sjuktalen ökar. Jag vill påminna finansministern om att det var en socialdemokratisk regering före 2003. Det var en socialdemokratisk regering som fattade beslut om att halvera sjukskrivningstalen. Och 2003 började sjukskrivningarna successivt att minska. Det fortsatte ända fram tills finansministern tog över.

Skillnaden är att då behövde man inte göra som i dag. 65 000 personer har man kastat ut ur försäkringen, ut på gatan, för att man skulle skapa utrymme på 80 miljarder för att göra någonting som finansministern tydligen inte vågar säga här i talarstolen.

Det är det som är intressant. Vi har haft en politik som ledde till att sjukskrivningstalen minskade. Det är inte så som finansministern säger här, att det bara ökade.

Alla aktörer säger att en arbetslöshetsförsäkring värd namnet är vad som faktiskt hjälper för full sysselsättning. Den hjälper till i omställningen från det ena jobbet till det andra. Det är inte så som finansministern säger här, att vi skapar högre arbetslöshet med vår politik. Det är fullständigt felaktigt.

Finansministern värnar och försvarar det utrymme som man har skapat. Då måste han, fru talman, ge svar här i talarstolen på vart de pengarna har tagit vägen. Det har vi fortfarande inte fått svar på. Till vad har finansministern använt 80 miljarder av löntagarnas utrymme? Det är ju löntagarna som varje månad betalar in sociala avgifter för att skapa sig trygghet. 80 miljarder av dessa pengar har försvunnit. Men vi vet inte vart pengarna har tagit vägen, fru talman. Hoppas att finansministern ger oss ett svar nu.

Anf. 47 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Jag hade inte tänkt ge mig in i den här interpellationsdebatten, för jag har en egen interpellationsdebatt senare med finansministern.

Men när finansministern säger här i kammaren att man inte kan höja skatterna och sedan tro att lönerna ska kunna höjas undrar jag lite var han har fått de kunskaperna ifrån. Min bild är att skattesänkningar minskar löneutrymmet, därför att om man höjer lönerna samtidigt som skatterna sänks så driver man på inflationen. Det trodde jag tillhörde de basala ekonomiska kunskaperna.

Jag tycker inte att finansministern i sitt svar riktigt svarar på det Ja-senko Omanovic försöker peka på, nämligen att de försäkringar som man avsätter pengar till via sociala avgifter ju ska gå till de här sociala försäkringarna. Om de sedan går med ett överskott och statsministern och finansministern väljer att använda pengarna till skattesänkningar ska man väl tala om det. Det är därför man inte vill förändra arbetsgivaravgiften: Man vill ha dessa pengar till att sänka skatterna med.

Jag kommer ihåg att Cristina Husmark Pehrsson som tidigare var socialförsäkringsminister var mycket tydlig med att orsaken till att man försämrade sjukförsäkringen var att man skulle ha ekonomiska utrymmen för att kunna sänka skatter. Nu säger finansministern att anledningen till att man har försämrat sjukförsäkringen och a-kassan är att man ska öka arbetskraftsutbudet, så man har tydligen haft två idéer om det. Då vore det bra om finansministern talade om hur han har kommit fram till de slutsatserna.

Anf. 48 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Nu försöker Omanovic lugna mig genom att säga att det inte blir större höjningar än 20 miljarder kronor från Socialdemokraternas sida – 15 miljarder på ungdomar och 5 miljarder på restaurangmomsen.

20 miljarder är relativt mycket pengar. På kort sikt kanske det slår ut någonstans mellan 20 000 och 25 000 jobb där huvuddelen av den effekten kommer att ligga på unga människor. Det är klart att över 20 000 arbetslösa ungdomar inte gör mig lugn. Men det är tydligt att Socialdemokraternas besked är att unga människor inte ska arbeta, utan leva på olika typer av sociala ersättningar.

Låt mig förklara vad som händer när skatterna stiger, för det är uppenbarligen det som är grunden till den här diskussionen. Höjer man skatterna, till exempel sociala avgifter eller restaurangmoms, måste ju restauratören höja sitt pris för att kunna betala den skatten. Då stiger priset, och då kan man som konsument inte konsumera lika mycket. Då kommer sysselsättningen naturligtvis att falla. Det blir färre som går i affärerna när de ska betala de socialdemokratiska skatterna.

Det andra som händer är naturligtvis att priset stiger, och eftersom då ekonomin fortsatt måste upprätthålla prisstabilitet måste Riksbanken höja räntan för att säkra att den prisstegringen inte leder till en inflationsprocess. Då blir fler arbetslösa.

När man då har höjt skatten är det självklart att det leder till ett minskat utrymme för lönehöjningar. En del kommer att bäras av producenten som för det vidare till konsumenterna. En del kommer att bäras av löntagarna. Det finns mindre utrymme för lönehöjningar, och vi kan bara dra oss till minnes att mellan 1975 och 1995, när de sociala avgifterna och skatterna i Sverige höjdes, steg reallönerna med 0 procent. Vi hade alltså en mycket lång period i Sverige utan någon som helst reallöneökning.

Därefter, efter 1995, har vi haft 2,3 procent i reallöneökningar. Under skattehöjningsåren stod reallönerna stilla. Sveriges relativa välfärd minskade, och vi tappade motsvarande ungefär 50 procent i konsumtionsutrymme på grund av de samlade effekterna av de skattehöjningarna.

Nu är Socialdemokraternas grundretorik till väljarna att de reformer vi har gjort för att fler ska komma i arbete är orättvisa. Deras mål är i stället att sjukförsäkringen ska återställas så att fler människor följaktligen kan vara sjukskrivna. Man vill göra det lättare att bli förtidspensionär så att fler människor ska kunna bli förtidspensionärer. Man vill att fler ska få ta del av a-kassan med hög inkomstersättning så att det ska bli fler arbetslösa som har inkomstersättning.

Det här är grunderna för den socialdemokratiska politiken. Syftet med den socialdemokratiska politiken är ju att fler människor ska ha tillgång till sociala ersättningar. När man höjer sociala ersättningar säger all forskning att det leder till att fler människor utnyttjar dessa ersättningar. När det blir mer lönsamt och mindre kostsamt att vara sjukskriven eller arbetslös blir det längre arbetslöshetstider och längre sjukskrivningstider. Det är en självklar logik som inte ens Socialdemokraterna kan ifrågasätta.

Då får vi också en negativ effekt på ekonomin. När färre jobbar blir det färre på arbetsmarknaden, och då stiger också lönekostnaden på ett sätt som måste leda till att man får högre inflationstryck i ekonomin, och då måste vi återigen få högre räntor.

Den samlade effekten av Socialdemokraternas politik för att bygga ut bidragssystemen och höja skatterna blir att sysselsättningen måste minska, och i ett land som redan har bland de högsta skatterna i världen är det relativt troligt att de effekterna blir större än vad de skulle ha varit i andra länder med lägre skatter.

Det grundläggande för Socialdemokraternas politik är att ta pengar från löntagarna genom höjda skatter och samtidigt driva åtgärder som leder till att sysselsättningen blir lägre och att därigenom också löneutrymmet blir mindre.

Anf. 49 JASENKO OMANOVIC (S):

Fru talman! Jag sade i mitt inlägg att vi kommer att höja de sociala avgifterna för ungdomar. Då plussar finansministern direkt på med 5 miljarder moms, men det har vi inte diskuterat här. Plötsligt blev det 20 miljarder. 15 miljarder blir plötsligt 20 miljarder här. Men vi diskuterar inte moms här, finansministern, utan vi diskuterar sociala avgifter, och det är 15 miljarder, inte 20 miljarder som finansministern sade.

Det är den ena delen. Sedan har vi det andra, med förtidspensioneringar. Det är en moderat politik som egentligen är konsekvent från alla moderater i regeringen. Statsminister Reinfeldt var på Statstjänstemannaförbundets kongress, och där berättade han ungefär samma sak som finansministern talar om, det vill säga att det tidigare gick per automatik att bli förtidspensionerad. Där satt statstjänstemän som bara tittade på varandra och tänkte: Har statsministern inte mer kunskap om det här än så?

Jag skrev faktiskt en artikel om det här. Det var inte så att det hände per automatik. Varje enskilt fall utreddes. Men tidigare hänvisades man inte till en fiktiv arbetsmarknad som i dag. Detta görs ju, fru talman, för

att skapa utrymme för att få de här 80 miljarderna som vi fortfarande inte har fått svar om. Vad har finansministern använt pengarna till?

Anf. 50 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Jag hör att det suckas i kammaren, men jag tror att man får stå ut med att lyssna på oss i alla fall.

När det gäller de 15 miljarderna har det enligt massor av experter inte skapats några nya jobb. Då måste man fråga, Anders Borg, hur ska de jobb som inte skapades kunna försvinna?

Ni pratar om ungdomsskatt. Säg i stället att det är ett bidrag till arbetsgivarna, för det är arbetsgivarna som slipper betala arbetsgivaravgifter för de unga de redan har anställda. McDonalds kan man säga får betydande skattebidrag av finansministern. Det beror naturligtvis på hur man formulerar sig, men då måste man också tala om varför man tycker att det är så viktigt att ge skattebidrag till vissa stora företag som har som affärsmodell att ha bara ungdomar anställda. Ingen ska inbilla mig att McDonalds kommer att göra sig av med sina anställda bara för att arbetsgivaravgiften höjs till samma kostnad som för dem över 25 år.

När man minskar löneutrymmet genom att sänka skatterna påverkar det löntagarna i form av att de inte får så hög pension som de skulle ha fått om de hade fått höjd lön. De får inte samma höga föräldrapenning som de skulle ha fått om de hade fått högre lön. Och de får inte samma sjuklön som de skulle ha fått om de hade fått högre lön. Sänkta skatter genererar ju inte högre pension, högre föräldrapenning och så vidare.

Finansministern har pekat på att anledningen till att man gör försämringar är att öka arbetskraftsutbudet. Om människor blir fattiga kommer de att förstå att de inte ska vara sjuka och arbetslösa. Det är en väldigt cynisk politik, som inte jag gillar. Det är väl därför jag inte är moderat utan socialdemokrat.

Anf. 51 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Jag ska tydliggöra för Omanovic varför jag nämnde restaurangmomsen. Jag hade en debatt alldeles nyligen med Bo Bernhards-son som rörde just att Socialdemokraterna är emot sänkningen och vill höja den. Det framgår också av den socialdemokratiska budgetmotionen att det är det förslag man har lagt fram för Sveriges riksdag.

När man lägger ihop 15 med 5 blir det 20. Lägger man till de övriga skattehöjningar som Socialdemokraterna förordar blir summan större. Den landar på mellan 20 och 30 miljarder kronor. Ska vi sedan lägga till att man också vill samarbeta med Miljöpartiet och Vänsterpartiet, som förordar andra skattehöjningar, landar förmodligen summan på mellan 30 och 40 miljarder.

Det är klart att en huvudfråga inför den kommande valrörelsen är hur löntagarna ska orka bära de skattehöjningar som Socialdemokraterna vill lägga på allt och alla. Det är en kärnfråga i valrörelsen som Socialdemokraterna aldrig vill tala om. Man är och förblir ett skattehöjarparti som tycker att höjda skatter är kärnan i verksamheten, naturligtvis vid sidan om att man också ska se till att det blir fler som är sjukskrivna, som har a-kassa och som är förtidspensionärer. Det här är kärnan i den socialdemokratiska politiken. Man höjer skatterna för att betala utbyggda bidragssystem. Vi vet ju vad det leder till.

Eva-Lena Janssons fundering är att om man höjer socialavgifterna med 15 miljarder ska det inte leda till någon lägre sysselsättning. Så kan det bli, Eva-Lena Jansson, därför att då har hela effekten landat i sänkta löner för ungdomar. Då har hela 15 miljarder tagits ut genom att ungdomar får lägre löner. De anställda i Handelsanställdas förbund och Hotell- och restaurangfacket har fått betala för den socialdemokratiska bidragspolitiken genom sänkta löner.

Det kan antingen komma i sänkta löner eller i termer av sänkt sysselsättning. Finns det någon annan, tredje logik som inte jag känner till? Detta är ett väl genomforskat område. Det är märkligt att vi ens ska behöva ägna tid åt att debattera det. Höjer man socialavgifterna leder det antingen till lägre sysselsättning eller till lägre löneökningstakt. Det är väl bra om Eva-Lena Jansson åker runt till Handelsanställdas förbund, Hotell- och restaurangfacket och redovisar att det är det som är målet för Socialdemokraterna.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2011/12:414 om finanspolitiska insatser för ökad jämlikhet

Anf. 52 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Eva-Lena Jansson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder via skattesystemet för att minska de ekonomiska klyftorna i Sverige.

Sverige är ett av de länder i EU som har lägst andel ekonomiskt utsatta. Om jämförelsen begränsas till länder med liknande levnadsstandard – och relativt låg inkomstgräns – är Sverige det land där lägst andel av befolkningen lever eller riskerar att leva i ekonomisk utsatthet och social utestängning.

Den långsiktigt bästa fördelningspolitiken är att få fler kvinnor och män i arbete. Att så många som möjligt arbetar är också en förutsättning för en generös och gemensamt finansierad välfärd. Jobbskatteavdraget är den viktigaste reformen i regeringens arbete för att få fler att arbeta. Regeringen har även gjort flera satsningar på grupper med relativt svag förankring på arbetsmarknaden och mer kommer att göras inom utbildnings- och arbetsmarknadsområdet. Sedan 2008 har skuld- och finanskris i vår omvärld slagit mot svensk ekonomi. Tack vare regeringens politik har krisens effekter dämpats.

Målet för regeringens politik är full sysselsättning. Därför fortsätter arbetet med att finna sätt att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt och stärka svaga gruppers ställning på arbetsmarknaden. På skatteområdet har regeringen ambitionen att förstärka jobbskatteavdraget ytterligare, och avser även att återkomma med förslag om ytterligare sänkt skatt för dem som har fyllt 65 år. Det kan ske när det ekonomiska läget tillåter det och under förutsättning att viktiga reformer inom prioriterade välfärdsområden först kan säkras.

Anf. 53 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Tack finansminister Anders Borg för svaret! Man kan väl säga att finansministerns svar på allting är sänkt skatt. Är det högkonjunktur ska man sänka skatten. Är det lågkonjunktur ska man sänka skatten. Är folk sjuka ska man sänka skatten. Är folk arbetslösa ska man sänka skatten. Regnar det ute ska man också sänka skatten. Det finns ju andra politiska medel också. Jag tror inte att höjd skatt är ett ändamål i sig. Höja skatten ska man göra om det behövs, om man till exempel vill säkerställa att det finns tillräckligt mycket personal inom äldreomsorgen.

Det vi nu pratar om är finanspolitiska insatser för ökad jämlikhet. Det är så att jämlikheten i Sverige har minskat. Ojämlikheten ökar. I flera rapporter, från såväl Rädda Barnen som Unicef, framgår att andelen barn som växer upp i fattigdom har ökat under de senare åren. Nu väljer den här regeringen tyvärr att förkasta de här rapporterna därför att de inte stämmer överens med regeringens bild, där man vill att alla ska bo på solsidan. När det inte ser ut så väljer man att förtränga det.

I spåren av ökad arbetslöshet och fattigdom kan man se de ekonomiska klyftorna öka. Skillnaden mellan rika och fattiga har ökat dramatiskt. Allt fler personer är i dag beroende av ekonomiskt bistånd och frivilligorganisationers stöd. Vi har kunnat se bilder i tidningarna på soppköerna som växer sig allt längre.

Sverige är det land inom OECD där ojämlikheten har ökat mest de senaste åren. För att vända den trenden krävs det, menar jag, en aktiv finanspolitik för fler jobb och ökad jämlikhet. I svaret från finansministern tycker finansministern ungefär som statsministern, att de fattiga i Sverige ska jämföra sig med fattiga i andra länder, därför att då inser de att de inte är så fattiga. Nu är det faktiskt lite svårt om man till exempel är bosatt i Örebro, Stockholm eller Båstad att välja att jämföra sig med någon i Somalia eller till exempel i Rumänien, därför att man förhåller sig till dem man bor och lever bredvid.

Jag menar att man kan använda skattesystemet för att minska de ekonomiska klyftorna i Sverige. Det har Socialdemokraterna gjort över tid och vi har ambitionen att fortsätta göra det, därför att ökad ojämlikhet leder till kortare livslängd och sämre hälsa för dem som är fattiga.

I en tidigare interpellationsdebatt har Anders Borg hänvisat till att de försämringar som har gjorts för arbetslösa och sjuka ska öka arbetskraftsutbudet. Hur det leder till fler jobb framgår inte, mer än att min bild är att finansministern tror att människor är sjuka och arbetslösa av ren slöhet. De får lite för mycket pengar, och därför väljer de att stanna hemma. Om man ser till att 65 000 blir utförsäkrade från sjukförsäkring-
en kommer de att gå till ett jobb, oavsett om det finns jobb eller inte.

Enligt Anders Borgs sätt att se på arbetslösheten råder massarbetslöshet med runt 8 procent. Då är det viktigt att säkerställa att de som i dag inte har jobb kommer i arbete via utbildning och aktiv arbetsmarknads-
politik. Under tiden de är på väg till nytt jobb ska de få rimlig ersättning.

Varför är det bara sänkta skatter som regeringen prioriterar? Vad menar regeringen med att man har förbättrat arbetsmarknadens funktions-
sätt? Kan Anders Borg konkretisera?

Anf. 54 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Mitt, Moderaternas och Allians för Sveriges mål är naturligtvis att ha ett så rättvist samhälle som det går. Det ska vara ett samhälle som präglas av en någorlunda jämn inkomstfördelning, stor sammanhållning och trygghet för alla medborgare oavsett hur deras chanser i livet har sett ut.

Hur bygger vi rättvisa för människor i samhället? Det är den grundläggande frågan. Enligt min uppfattning är den viktigaste omfördelningen att erbjuda alla en bra utbildning, att utbildningspolitiken ställer krav, lärare är auktoriteter, eleverna utvärderas i nationella prov, föräldrarna har inflytande och eleverna kan välja mellan olika skolor.

Lika viktigt som utbildning är att det finns en väl fungerande arbetsmarknad. Vi ska vara bekymrade över varje fattigdomsfälla, arbetslöshetsfälla, inaktivitetsfälla och offentligt system som bidrar till en högre arbetslöshet och lägre sysselsättning. Vi ska försöka utforma våra trygghetssystem så att de ger drivkrafter, trygghet och inte undergräver vägar tillbaka till arbete.

Sedan är det naturligtvis också viktigt med ordning och reda på arbetsmarknaden så att det blir bra arbetsförhållanden, starka fackföreningar och arbetsgivare som i god ordning kan lösa frågor om arbetsförhållanden med kollektivavtal. Det är viktigt att vi erbjuder bra välfärd till alla oavsett kostnad. Det är grunderna för ett samhälle med rättvisa och bra levnadsvillkor för alla medborgare. Sverige har klarat detta bättre än praktiskt taget alla andra länder under de senaste åren.

Eva-Lena Jansson utgår från OECD, och hon nämner att skillnaderna i Sverige har ökat mer än i andra länder. Ja, det är sant för den period som utvärderas. Låt oss titta på den. Det är sant för den period när Socialdemokraterna styrde. Då ökade skillnaderna mer än i praktiskt taget alla andra länder. Gini-koefficienten steg snabbare enligt OECD – om jag har förstått Eva-Lena Jansson rätt.

Om vi tittar på perioden 2006–2010 har häpnadsväckande nog Gini-koefficienten ökat mindre än i nästan alla andra OECD-länder. Vi har haft mindre problem med ökade orättvisor från 2006 och framåt. Jag förstår att Eva-Lena Jansson är glad över detta, att hon känner entusiasm för att vi har brutit den uppåtgående spiralen mot stigande klyftor som fanns från 1994 fram till 2006, där Sverige kanske mer än andra länder drev fram skillnader som ökade klyftorna i vårt samhälle.

Kan man möjligtvis tänka sig att dra några slutsatser av detta? Kan det ha att göra med att vi nu har en utbildningsminister som prioriterar kunskap i skolan? Kan det ha att göra med att vi nu har en arbetsmarknad där privat sysselsättning stiger snabbare än i de flesta andra länder? Kan det ha att göra med att vi har en arbetsmarknad som präglas av ordning och reda där lönerna stiger med den takt som produktiviteten tillåter? Kan det ha att göra med att vi orkar investera i välfärd? Kan det bero på att vi har slutat föra en politik för stigande utanförskap som underminerar sysselsättning och slår ut jobb? Kan det vara det som är grunden i att vi först har haft en period där klyftorna ökat *kraftigt* med en socialdemokratisk regering, ökat *snabbare* än i praktiskt taget alla andra länder med en socialdemokratisk regering, för att sedan *brytas av* och *ligga still* medan de stiger i andra länder med en alliansregering? Kan det bero på att vi

med en grundläggande och fundamental skiljelinje har olika syn på hur man bygger rättvisa?

Socialdemokraterna bygger rättvisa genom att låsa fast människor i inaktivitet, i fattigdomsfällor och i arbetslöshetsfällor utanför arbetsmarknaden, medan vi satsar på utbildning och full sysselsättning. Är det inte där den grundläggande skiljelinjen går mellan vår politik och den Eva-Lena Jansson står för? Det är därför vår politik inte ökar skillnaderna medan Eva-Lena Janssons politik mer effektivt än i praktiskt taget något annat land ökar skillnaderna.

Anf. 55 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Anders Borg ser ett annat Sverige än vad jag ser. Det är lite märkligt. Om man läser de olika rapporterna kan man konstatera att ökad ojämlikhet i hälsa och livslängd ökar i Sverige. Om man tittar på hur Anders Borgs skattepolitik har sett ut de senaste åren framgår att de som tjänar minst är de som har fått minst men de som utgör den rikaste fjärdedelen i Sverige har fått mest. De rika männen i Sverige blir rikare och de fattigare blir fattigare. Och Anders Borg är nöjd. Anders Borg säger att skillnaden ökade när Socialdemokraterna styrde. Jag kan konstatera att skillnaden fortsätter att öka, och jag förstår inte att Anders Borg är nöjd. Jag kan inte begripa det.

I en rapport som vi har hanterat i EU-nämnden från Europeiska unionen och Kommittén för socialt skydd pekar man på att antalet mottagare av a-kassa har minskat under 2011 i en majoritet av länderna, men i ett antal medlemsstater har man registrerat en ökning av antalet mottagare av socialt bistånd. I den gruppen länder ingår Sverige. Anders Borg säger att han är nöjd med att det är färre som går på a-kassa och att det är bättre att de får socialbidrag. Det är helt obegripligt hur man kan gilla en sådan politik.

Jag tror på att det går att genomföra en arbetsmarknads- och utbildningspolitik utan att göra människor fattigare. Men vad Anders Borg pysslar med, och som han har själv har erkänt i Almedalen, är att det är bättre att människor har jobb till en låg lön och är fattiga, kanske att ensamstående mammor ska ha två eller tre jobb, än att vara arbetslös och få en rimlig ersättning. Jag tror att Anders Borg vill utöka arbetskraftsutbudet kraftigt samtidigt som lönerna inte stiger. Då har alla ett jobb, men vem kan efterfråga någonting? Vilka pengar kommer in till välfärden, förutom för dem som kan teckna privata försäkringar, teckna plusmenyer? Det är det samhället Anders Borg vill ha. Jag förstår inte varför inte Anders Borg talar om det.

Anders Borg kan säga som sin partikamrat, tillika statsminister, att man får stöd och hjälp av sina föräldrar och sin partner på annat sätt. Sist och slutligen finns andra trygghetssystem som fångar upp människor när allt har rasat. Det är Anders Borg nöjd med. Han är nöjd med massarbetslöshet på 8 procent. Det enda han vill göra är att sänka skatten så att de som redan tjänar mycket ska få lite mer i plånboken att konsumera privat i stället för att hjälpas åt att konsumera tillsammans.

För mig finns inget motsatsförhållande till att ha en bra arbetsmarknadspolitik, se till att få fler människor i arbete och samtidigt undvika att göra sjuka och arbetslösa fattiga så att de får leva på socialbidrag. Finns det motsatsförhållandet, menar Anders Borg? Kan man inte göra både

och samtidigt? Kan man inte öka rättvisan i Sverige? Måste man bedriva en arbetsmarknadspolitik där, enligt Marian Radetzki, de hungriga vargarna jagar bäst? Blir det ett trevligt samhälle? Jag tror inte det. Jag hoppas att Anders Borg kan utveckla sitt svar.

Anf. 56 PETER PERSSON (S):

Fru talman! Jag noterar att Annika Lillemets finns i plenisalen. Hon interpellerade för en tid sedan Anders Borg om lycka. Enligt Anders Borgs egen utsago var det en av de trevligaste interpellationsdebatterna han hade haft.

Jag tror att ett jämlikt samhälle är nära ett tillstånd som kan benämnas som gemensam lycka.

Det är när väldigt få om ens någon behöver känna oro eller frukta för morgondagen om du blir sjuk, om du blir arbetslös eller om påfrestningar du inte kunnat ana drabbar dig, när det finns ett samhälle där vi inte ser skillnad på varandra utan gemensamt ställer upp. Ett sådant samhälle känner jag som socialdemokrat en viss stolthet över att vi har byggt i Sverige.

Men Anders Borg verkar inte notera och inse att någonting håller på att hända i vårt land, hur oron ute i samhället bland enskilda människor ökar, hur fruktan för morgondagen åter är tillbaka, hur våndorna inträffar när du kastas ut i försäkringssystem och du har det sista skyddsnätet. Kring detta är Anders Borg alldeles tyst. Han låter oss nästan förstå att det är någon slump som har drivit in ett annat tillstånd i vårt land.

Så är det ju inte. Det är en politisk medvetenhet, en strategi som håller på att omdana Sverige, med ert sätt att finansiera de skattesänkningar som Eva-Lena Jansson talar om. När ni tog 20 miljarder kronor från arbetslöshetsförsäkring, från sjukförsäkring och från villkoren för enskilda människor i dessa försäkringssystem för att sänka skatterna för höginkomsttagare var det naturligtvis en medveten politisk handling. Det var en omfördelning som skapade klyftor och som påverkade inte bara den enskilde vuxne utan direkt också dennes barn. Det var en medveten politisk handling.

Sedan fortsätter du att tala om målet den fulla sysselsättningen i den massarbetslöshet du administrerar. Ja, det må vara ert mål. Du skriver att den "bästa fördelningsspolitiken är att få fler kvinnor och män i arbete". I många avseenden har du rätt i det, men i ett har du fel.

Jag vill rekommendera dig en sommarlitteratur. Barbara Ehrenreich, den amerikanska journalisten, har skrivit en bok som heter *Barskrapad*. Hon beskriver där den strategi som du är på väg att genomföra: Sänk kraftigt de sociala ersättningssystemen! Det tvingar fram en annan arbetsmarknad. Du måste ta de jobb som avlönas så illa att ett inte räcker, utan du måste också ta det andra. Detta är er långsiktiga strategi: Försämra! Tvinga människor att få ned lönenivåerna!

Läs *Barskrapad*, Anders Borg! Där hittar du din egen politik.

Anf. 57 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Det finns bara ett problem för Eva-Lena Jansson och Peter Persson, och det är verkligheten. Det enda som gör att deras tal om rättvisa klingar så falskt och så tomt är att vi vet vad som händer.

Eva-Lena Jansson redovisar att inkomstskillnaderna i Sverige från 1995 till 2010 stigit snabbare än i nästan alla andra industriländer. Det är naturligtvis bekymmersamt. Men det som gör det så utomordentligt bekymmersamt för Eva-Lena Jansson och Peter Persson är att nästan hela ökningen, 90 procent, ligger under 1994–2006.

Det är under de socialdemokratiska åren Gini-koefficienten stiger. Det är då den stiger från 0,22 till 0,29. Det är då den ökar. Sedan har den stått still. I många andra OECD-länder har den ökat under krisen. Det som händer under kriser är att skillnaderna ökar om man drar isär samhällen. Där har Sverige klarat sig bra 2006–2010 jämfört med andra. Då har den ökat från 0,287 till 0,297, alltså en marginell förändring i förhållande till den mycket kraftiga ökning vi upplevde under de socialdemokratiska åren.

Varför kan Socialdemokraterna aldrig ta sitt eget misslyckande som utgångspunkt när de utformar sin politik? Varför inte erkänna att det handlar om att man undergrävde kunskapsskolan, att man underminerade lärarna, att resultat inte blev viktigt, att utvärdering inte fick göras med hjälp av nationella prov och betyg? Varför inte erkänna att man byggde en välfärdsmodell som var överfylld av fattigdomsfällor, inaktivitetsfällor och arbetslöshetsfällor? Varför inte resa sig upp och på ett hederligt sätt erkänna att det var Socialdemokraterna som byggde ut orättvisorna?

Vi kan inte ändra på statistiken. Jag kan inte vara skyldig till att inkomstskillnaderna steg 1994–2006. Det är ju de socialdemokratiska åren. Det var då förmögenhetskoncentrationen ökade. Det var då utanförskapet växte.

Varför inte ta på sig det ansvaret och göra en seriös utvärdering av det socialdemokratiska orättvisemisslyckandet? Varför kan socialdemokrater aldrig ta rättvisa på allvar? Jo, det är en grundläggande socialdemokratisk idé att höja skatten för vanliga löntagare, för man vill inte att vanliga människor ska ha pengar i plånboken. Och man vill använda skattehöjningarna till att bygga ut bidragssystemen. Det är kärnan i den socialdemokratiska politiken.

Inaktivitetsfällor, fattigdomsfällor, arbetslöshetsfällor – det är det direkta resultatet av Socialdemokraternas ambition att öka utanförskapet, att fler ska vara i sjukskrivning, förtidspension och ha inkomstersättning i a-kassan. Det är ju det uttalade målet från Socialdemokraterna att människor inte ska behöva stå till arbetsmarknadens förfogande, att man inte ska behöva söka utanför sitt bostadsområde, utanför sitt yrke eller utanför det område där man tidigare har haft jobb. Man ska kunna gå ut från arbetsmarknaden och stanna i inaktivitet.

Varför inte stå för det? Varför inte för en gångs skull vara ärliga mot väljarna och säga: Vi vill ta ifrån er era pengar och höja skatterna. Vi kommer att öka orättvisorna därför att målet för vår politik är att bygga ut bidragssystemen, och då kommer skillnaderna att öka.

Varför inte stå för det som ändå är kärnan i er politik, att bygga ett bidragssamhälle där människor inte arbetar?

Anf. 58 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Jag finner inget annat ord än skitsnack för det Anders Borg ägnar sig åt här.

Han försöker låtsas att han är socialdemokrat när han är moderat. Han vägrar prata om den massarbetslöshet som finns nu. När vi pratar om att vi vill förstärka rättvisan i Sverige ägnar han sig åt – jag blir så arg att jag inte finner ord.

Jag vill påminna Anders Borg om att det finns en minister i hans regering som pratar om a-kassan som en omställningsförsäkring. Om Anders Borg vidhåller att arbetslöshetsförsäkringen är ett bidrag – varsågod! Det vi ser nu är att det bidrag som ökar är försörjningsstöd, det vill säga socialbidrag. Det är tack vare Anders Borgs politik.

Anders Borg ska få ett biljetthäfte av mig, fru talman, och det är till Den ekonomiska knapphetens tivoli. Givaren är Majblomman, en organisation som samlar in pengar till barn. Du får prova på Ekonomiskt fritt fall. Sätt dig i barnens sits och prova på hur det är att leva utan socialt skyddsnät. Du kan gå i De trasiga gympaskornas värld. Varför inte gå till Irrsalen, du som inte har råd med glasögon, eller Dolda avgiftstunneln?

Det är detta Sverige som Anders Borg och statsministern inte vill se. Det är detta Sverige man förnekar när Rädda Barnen och Unicef pekar på att barnfattigdomen ökar i Sverige. Det vill man inte se, för det är roligare att åka till Bryssel och få beröm för att det inte går lika illa för Sverige som för resten av Europa.

Men det vi ser i dag är att vi har massarbetslöshet, att vi har ökad barnfattigdom och att vi har 65 000 som är utförsäkrade från sjukförsäkringen därför att Anders Borg tycker att sjuka inte ska ha ersättning utan ska känna på hur det är att vara fattig för att fatta bättre.

Fru talman! Jag tycker att det är häpnadsväckande.

Jag lämnar över biljetthäftet då jag inser att jag inte kommer att få något annat svar från finansministern.

Anf. 59 PETER PERSSON (S):

Fru talman! Jag blir road och glad när finansministern återinträder som agitator för Moderat skolungdom, som han gjorde i sitt förra inlägg. Det skulle också glädja mig om han i större utsträckning presenterade de idéer som ligger bakom regeringens politik.

Jag upprepar från mitt förra inlägg: Det är inte av slumpen givet att man slår på de sämst ställda i vårt land, kallar människor som ofrivilligt har blivit arbetslösa ”bidragstagare” och liknar dem som drabbas av sjukdom vid dem som parasiterar på samhällsliga resurser.

Jag tycker att det är skamligt.

När man gör de beskrivningarna av människor som rimligen och rätteligen ska få ett stöd av oss andra som har lyckan att ha hälsa och arbete, och när man ser reaktionerna från Borgs sida på andra samhällsförhållanden kan man reagera.

De fattiga måste plågas till arbete genom att vi försämrar deras villkor. Men beträffande dem som har höga löner och flotta titlar och jobbar vid AP-fonderna har vi läst om deras excesser på kontoret. Borgs kollega Norman var där för inte så länge sedan. Men här hör vi knappast någon upprördhet.

Så olika ser man på människor i vårt land i dag. Den som är arbetslös och sjuk, den jagas. De andra får RUT-avdrag. Det är också en sommar i vårt land.

Anf. 60 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Låt mig börja med att svara på Peter Perssons frågeställning om AP-fonderna.

Det är socialdemokratisk politik vi ser i sin prydno. Vi har ju öppnat för att vi ska ha färre AP-fonder. Det är Socialdemokraterna som har sagt nej till det, därför att man anser att det är ett samhällsintresse att det står whiskybuteljer tillgängliga för högavlönade förvaltare, som får höga löner och whisky på pensionärernas bekostnad.

Det är socialdemokratisk politik! Det är ju Socialdemokraterna som har vägrat göra en reform av AP-fonderna.

Jag välkomnar om Socialdemokraterna omprövar sin hållning, så att vi kan minska whiskydrickandet på pensionärernas bekostnad. Men det är ju whisky som serveras av Socialdemokraterna.

(EVA-LENA JANSSON (S): Fru talman! Ordningsfråga!)

Låt oss konstatera att den här debatten handlar om rättvisa och orättvisa i Sverige. Jag förstår att det är provocerande för Socialdemokraterna.

Eva-Lena Jansson säger att skillnaderna har ökat snabbare i Sverige än i något annat OECD-land. Men sedan glömmer hon bort att berätta att det var under den tid då hennes parti satt i regeringen. Det var Socialdemokraterna som mer än något annat OECD-land misslyckades med rättvisan.

Hon säger att regeringen föredrar att åka till Bryssel för att vi inte får beröm för att det inte har blivit lika illa här, att det inte har blivit värre här jämfört med andra länder.

Det har alltså inte blivit värre här under en mycket svår kris, den värsta sedan depressionen. Men när Socialdemokraterna styrde, då blev det värre än i något annat jämförbart land! När ska Socialdemokraterna ta sitt misslyckande med jobbpolitiken på allvar? När ska de ta på allvar att det är deras misslyckade arbetsmarknadspolitik som ökar orättvisorna?

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2011/12:426 om flygets ökade klimatpåverkan

Anf. 61 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman, ärade ledamöter, åhörare – wherever you are!

Annika Lillemets har ställt tre frågor till mig om flyget och dess klimatpåverkan:

- Vad avser miljöministern att göra för att minska utsläppen av växthusgaser som orsakas av svenskarnas inrikes och utrikes flygresande?
- Vad avser miljöministern att göra för att det svenska inrikesflyget ska bära sina egna miljökostnader?
- Vad avser miljöministern att göra för att internationellt flygresande ska bära sina egna miljökostnader?

Jag vill till att börja med säga att jag är helt överens med interpellanten om att flyget ska bära sina miljökostnader på samma sätt som alla andra sektorer ska göra det. Därför var det ett mycket viktigt steg att inkludera flyget i EU:s system för handel med utsläppsrätter, så att flyget möter ett pris på utsläpp av koldioxid.

Det var faktiskt så att jag som EU-parlamentariker förhandlade just EPS-systemet och lade fram just det ändringsförslag som innebär att flyget liksom sjöfarten inkluderades i EPS.

Sverige var pådrivande under förhandlingarna för att direktivet skulle bli ambitiöst och för att flyget skulle omfattas av utsläppshandeln så snart som möjligt. Den svenska regeringen bidrog starkt till att startdatumet blev så tidigt som 2012. Flertalet medlemsstater verkade för ett senare startår.

Sverige drev även linjen att flyget inte skulle få någon gratis tilldelning av utsläppsrätter utan att 100 procent auktion skulle tillämpas för sektorn. Jag anser fortfarande att 100 procent auktion för flyget vore ett bra sätt att förstärka prissignalen för utsläpp från flyget och kommer att verka för att handelssystemet utvecklas i den riktningen.

Handelssystemet omfattar såväl inrikes flygningar som internationella flygningar mellan EU-länder samt till och från EU. Som interpellanten väl känner till är det internationella flygets medverkan i handelssystemet starkt ifrågasatt av länder utanför EU. Till gruppen av kritiska länder hör USA, Indien, Kina och Ryssland.

Sverige sluter klart och tydligt upp bakom EU:s beslut, och Sverige var ett av de länder som intervenerade till stöd för direktivet i EU-domstolen i ett mål där ett antal amerikanska flygbolag ville att domstolen skulle förklara direktivet ogiltigt i stora delar.

De två viktigaste sakerna jag kan göra som miljöminister för att minska flygets klimatpåverkan är nog att fortsätta att stå upp för EU:s handelssystem och att verka för en internationell överenskommelse som begränsar flygets utsläpp på global nivå. Interpellanten kan vara övertygad om att jag kommer att göra bådadera.

Att som Annika Lillemets gör döma ut handelssystemet som ett otillräckligt styrmedel för flyget när det har varit i drift i mindre än ett halvår för just den sektorn tycker jag är förhastat. EU ska gå före vad gäller att minska klimatpåverkan från internationell luftfart. Men vi måste göra det på ett sätt som leder till att omvärlden följer efter så småningom. Det är en svår balansakt.

Jag skulle gärna se en kraftfullare styrning mot lägre utsläpp från flyget, men jag inser att fler eller förstärkta unilaterala EU-åtgärder i detta läge ytterligare skulle öka risken för en internationell handelskonflikt som inte skulle vara till gagn för miljön.

Mitt handlingsutrymme som svensk miljöminister är också begränsat på grund av frågans internationella kontext. Chicagokonventionen, den rättsliga grunden för internationell civil luftfart, är från 40-talet och är folkrättsligt bindande. Den säger att bränsle som medförs ombord inte får beskattas.

Det är bara att konstatera att klimatarbetet i FN:s luftfartsorgan ICAO inte går framåt tillnärmelsevis i den takt som behövs för att möta klimatutmaningarna. Länder som motsätter sig att EU går före på luftfartsom-

rådet undersöker enligt egen uppgift möjligheten att vidta åtgärder under WTO för att sätta käppar i hjulet för EU.

Avslutningsvis, för att till exempel öka andelen auktionering för flyget inom EU:s handelssystem, krävs flera svåra saker:

1. förslag från kommissionen
2. kvalificerad majoritet bland medlemsstaterna
3. överenskommelse med EU-parlamentet.

Det är inget som görs i en handvändning.

EU:s handelssystem hanterar flygets utsläpp av koldioxid. Flygets klimatpåverkan beror inte bara på koldioxidutsläppen utan även på utsläpp av i synnerhet kväveoxider som inte hanteras av handelssystemet.

När handelssystemet förhandlades krävde Sverige att ett parallellt styrmedel på EU-nivå skulle beslutas också för kväveoxider. Kommissionen har under lång tid arbetat med att ta fram ett lagstiftningsförslag, men det arbetet har dragit ut på tiden från kommissionens sida. I Sverige tillämpar vi redan en miljödifferenciering av startavgifterna för flyget, bland annat med avseende på kväveoxidutsläpp.

Sammanfattningsvis verkar regeringen för att flyget ska bära sina fulla miljökostnader. Det gäller såväl inrikesflyg som internationellt flyg. Principen att förorenaren ska betala ska gälla även för flyget. Att försvara och utveckla EU:s handelssystem och verka för en ambitiös global överenskommelse för flyget är i nuläget de viktigaste åtgärderna för att uppnå detta.

Anf. 62 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Fru talman! Jag tackar miljöminister Lena Ek för svaret på mina frågor. Det är glädjande att Lena Ek instämmer i att flyget i likhet med andra sektorer ska bära sina miljökostnader. Det är nämligen mycket bråttom att styra om så att klimatpåverkan minskar. Forskningen pekar på att vi redan har släppt ut så mycket växthusgaser att en dämpning måste komma de närmaste åren för att vi ska klara tvågradersmålet.

Trots försök att åstadkomma internationella överenskommelser om att minska utsläppen fortsätter den globala ökningen av koldioxidutsläpp. De har ökat i enlighet med det värsta scenario som FN:s klimatkommission arbetade med i sin senaste rapport från 2007. Man pekade då på en temperaturhöjning på fyra till sex grader, vilket innebär stora risker för mycket svåra konsekvenser.

Enligt seriösa bedömare är det dock fortfarande möjligt att nå tvågradersmålet och kanske även en-och-en-halv-gradsmålet. Tekniken finns, och ekonomiskt vore det mer fördelaktigt än att vänta. Det som saknas är politisk vilja.

I Sverige är flyget en stor och ökande källa till klimatpåverkan. Redan inom 10–15 år beräknas utsläppen av växthusgaser som beror på svenskarnas flygresande bli större än utsläppen från vårt totala bilresande. 90 procent av dessa flygresor är utrikes.

Effektiviseringar och teknikutveckling är viktigt. Det görs mycket bra, gröna inflygningar och annat, men det räcker inte. Även volymen måste minska för att vända trenden. För detta behövs effektiva styrmedel.

Därför är det bra att miljöministern vill arbeta internationellt för att förbättra regelverken i ICAO och EU. Men i väntan på mer eller mindre perfekta styrmedel finns det en hel del vi kan göra i Sverige innan hela EU eller hela världen kommer överens om förändringar.

Det bästa får inte bli det godas fiende. Med tanke på den akuta klimatkrisen har vi inte råd att avstå från fungerande om än inte fulländade styrmedel för att minska flygets klimatpåverkan.

Vad kan då detta vara? Låt mig ge ett par exempel. I Tyskland, Europas största ekonomi och det land Sverige handlar mest med, har man sedan 2011 en flygskatt som ökat biljettpriserna med knappt 2 procent. Enligt ett pm från det tyska finansministeriet, som citeras i tidningen Handelsblatt, uppskattar man att utan flygskatten skulle ytterligare cirka två miljoner flygresor gjorts. Det tyska exemplet visar att ekonomiska styrmedel fungerar.

I ett annat EU-land, också med en borgerlig, konservativ-liberal regering, nämligen Storbritannien, har man haft flygskatt sedan 1990-talet. Liksom i Tyskland är den differentierad, alltså olika för inrikes- och utrikesresor, medeldistans- och långdistansresor. Den höjdes nyligen av regeringen trots starka påtryckningar från flygbranschen.

Även Sverige kan införa en biljettskatt. Miljöpartiet har föreslagit 300 kronor för flygbiljetter inom EU och 600 kronor för resor utanför EU. Detta skulle något så när motsvara energi- och koldioxidskatt. Visst är styrmedel som uppmuntrar effektivisering att föredra, som bränsleskatt, men biljettskatt har fördelen att den kan införas nu inom gällande regelverk.

Jag undrar därför om miljöministern är beredd att verka för att vi får en biljettskatt i Sverige snarast, åtminstone tills vi har ett bättre system i full gång. Eller har miljöministern andra konkreta förslag på hur inrikes- och utrikesflyg ska minska sin klimatpåverkan?

Anf. 63 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Låt mig först säga att jag verkligen uppskattar Annika Lillemets engagemang i dessa frågor. Det känns bra att vi är fler som bekymrar oss över utsläppen.

Den europeiska handeln med utsläppsrätter har sina absoluta fördelar. Det är marknadsnära, det har introducerats och det är på plats. Det drar ned utsläppen konstant för de sektorer som finns inom handelssystemet hela vägen fram till 2050 där EU:s mål ligger på ungefär 85 procents minskning. Vi ska vara neutrala i Sverige, så vi har ett tuffare klimatmål för 2050.

Det gör det ibland svårt om man är en otålig människa som är frustrerad över klimatfrågorna.

Inom ramarna och i de sektorer som finns i handeln med utsläppsrätter hänger de olika delarna ihop. Läger man på en skatt som drar ned utsläppen i en sektor som ingår i handelssystemet innebär det att det blir ett antal fria utsläppsrätter i samma sektor eller i en annan sektor som kan delas ut igen.

Det är detta man avser att göra i Tyskland. Det innebär att man ur klimatsynpunkt inte tjänar på flygskatten så som den har utformats tekniskt i Tyskland. Statskassan tjänar på det, och det kan i och för sig möjligen vara bra som inkomstkälla för staten. Det är dock inte min portfölj.

Det finns en intern balans här som gör att jag tror att det är bättre att agera för att vi inom EU höjer ambitionerna till mer än 20 procents neddragning totalt och försöker dra ned utsläppen med 30 procent så att EU blir bättre totalt sett. Det innebär också att kurvan i handelssystemet, minskningen, trycks nedåt mer framåt 2050 utan att det frigör möjligheter för andra sektorer att släppa ut mer.

För min del tror jag mycket mer på att arbeta med det land som nu håller emot mest, nämligen Polen, och försöka få dem att gå med på att EU ska öka sina ambitioner till åtminstone 30 procent i stället.

De flygplatsavgifter, de miljödifferenterade avgifter, som vi har i Sverige som är startavgifter försöker också ta hand om problemet med kväveoxider som inte finns i handelssystemet.

Vad kan man göra med forskning och utveckling? Teknikutvecklingen är väldigt viktig på detta område. Det finns ett forskningsprojekt inom EU som heter Clean Sky som också Sverige varit med och finansierat och där svenska företag i branschen ingår, och man har lovat en minskning på 40 procent till nästa år.

Det handlar om en kombination av flygrutter, att flyga rakare, och om ecodriving, att inte bara göra gröna nedflygningar utan också uppflygningar. Det handlar om andra bränslen och utformning av vingar så att de blir mer bränslesnåla. Här har svenska Saab en god produkt på väg som vi hoppas ska bli konkurrenskraftig och kunna tjäna två syften, både jobb och bättre miljö.

Det finns givetvis saker att göra, men jag tror inte att en sådan här utgift är bra, just på grund av konstruktionen av handeln med utsläppsrätter.

Anf. 64 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Fru talman! Visst är det bekymmer när det gäller systemet för utsläppshandel att flyget och industrin inom EU samsas i samma så kallade bubbla för utsläppsrätter. Bubblan har ett tak, och utöver det tillåts inga ytterligare utsläpp. I och med att flyget expanderar och bubblan samtidigt ska minskas med åren tänker man sig att priset på utsläppsrätter ska stiga.

Detta blir dock problematiskt när flyget ska konkurrera om samma utsläppsrätter som den konkurrensutsatta industrin. Då riskerar vi att flyget köper upp industrins utsläppsrätter och fortsätter att expandera som förut medan industrin kanske flyttar till länder utanför EU.

En egen bubbla för flyget är för övrigt något som ett enigt skatteutskott uttalade sig positivt om under förra mandatperioden.

Priset på koldioxid är också väldigt lågt.

Att flyget får en egen bubbla och en striktare tilldelning så att taket för hur mycket koldioxid det får släppa ut sänks och systemet verkligen får effekt är vad som nu krävs. Om flyget får en egen bubbla kan även övriga växthusgaser hanteras inom den, till exempel vattenånga på hög höjd och kväve, genom att taket sänks. Startavgifter är givetvis också bra. Då behöver man inte ta hänsyn till industrin.

Jag undrar om regeringen och miljöministern redan driver frågan om en egen bubbla för flyget i EU eller om miljöministern avser att ta upp denna fråga framöver, för det är viktigt. Det är en av de värsta bristerna med EU:s system för handel med utsläppsrätter nu. Jag uppskattar dock

att miljöministern vill försvara och utveckla systemet för handeln med utsläppsrätter.

I dag betalar flyget något mer till faktiska marginalkostnader för flygplatstjänster och flygledning med mera, men mindre än en tiondel av vad vägsektorn betalar per kilo koldioxid. Ännu mindre blir det om man räknar i koldioxidkvivalenter, alltså tar hänsyn till att flyget släpper ut flera slag av växthusgaser än koldioxid.

I Tyskland har man sänkt skatten lite med hänsyn till utsläppsrättssystemen. Det kanske inte fungerar perfekt – de här systemen är inte perfekta – men min poäng är att det är viktigt att göra saker genast. Klimatet väntar inte. Jag är otålig. Klimatförändringarna driver mig att vara otålig. Det är säkert miljöministern också. Det är fullt möjligt att nationellt ha parallella system med ETS, EU:s utsläppshandelssystem, utan att bryta mot internationella överenskommelser.

I en så kallad impact assessment, ett bidokument till EU:s vitbok om transporter, som stakar ut strategin för transporter framöver vill kommissionen ha en gemensam momssats på 19 procent på alla internationella resor inom EU. Momsen på svenskt inrikesflyg är i dag endast 6 procent; på utrikes resor är den 0 procent. Sverige kan höja momsens så att det blir rättvist mot andra transportslag. Är Lena Ek beredd att verka för att höja momsens på svenskt inrikesflyg, och göra det snart?

Anf. 65 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Man kan bli både otålig och frustrerad när man ser de vetenskapliga rapporterna om vad som händer med klimatet och när man som jag kommer hem från Rioförhandlingarna och ska diskutera bland annat de här frågorna. Det var ju en hållbarhetskonferens. Det handlar också om fattigdomsbekämpning.

Det är knöligt att komma överens i Europa i vissa frågor. På den internationella sidan inom FN-systemet måste alla stora förändringar tas med enhällighet. Här finns grupper av länder som inte tror på klimateffekten över huvud taget. Här finns grupper av länder som bara vill gynna sin egen oljeproduktion. Här finns länder som inte tror på mänskliga rättigheter och kvinnors rättigheter. Sådana svårigheter möter vi i de globala FN-förhandlingarna.

ICAO är ett organ inom FN-systemet. Där är beslutsmodellerna likadana. Det gör det oerhört svårt att hantera globala miljöfrågor. Riokonferensen lyckades visserligen komma fram med en beställning om hållbarhetsmål som FN ska plocka fram. Det ska vara klart 2015. Jag hoppas att det går bra, men jag inser problemet när vi ska hitta texter som alla länder kan skriva under på. Där står vi när det gäller det internationella flyget. Mycket av detta regleras genom internationella konventioner som ligger i ICAO. Det gör det inte lätt. Både jag och interpellanten funderar nog över hur vi ska lösa det problemet och få fram beslut som ger effekt för klimatet.

Jag tror att miljöstyrningsåtgärder som ligger nära marknaden, som den europeiska handeln med utsläppsrätter, är att föredra. Där har vi inte bara beslutstyngden och målsättningarna, utan det förenas med kraften i marknaden som ger en hävstångseffekt i de åtgärder vi vidtar. Handeln med utsläppsrätter ska minska utsläppen inom EU i de sektorer som ingår. Det är en samlad gemensam bubbla som minskar tills vi har mins-

kat med 85 procent inom EU till 2050. Sverige har sagt att vi ska ha noll i nettoutsläpp 2050, vilket är en skarpare målsättning. Att det är en gemensam bubbla inom EU har stor betydelse. Eftersom varje sektor ska minska sina utsläpp och eftersom gods kan flyttas över och persontransporter kan flyttas mellan olika delar i transportsystemet tror jag inte att det är bra att låsa in ett transportslag i sin bubbla. Då får vi inte det flöde mellan olika delar i transportsystemet som är både ekonomiskt effektivt och miljöeffektivt. Det är anledningen till att jag tror att en bubbla enbart för flyget inte är bra. Det är bättre att vi trycker ned generellt i alla transportslag och alla sektorer som ingår i handeln med utsläppsrätter så att vi får en överströmning till klimatbättre transporter oavsett transportslag.

Anf. 66 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Fru talman! Jag instämmer i att handeln med utsläppsrätter naturligtvis inte ska ges bort, utan auktioneras ut. Det är på flera sätt olämpligt och stötande att de delas ut gratis. Intäkterna skulle till exempel kunna användas till Gröna fonden för klimatomställning i syd. Det skulle ge klimatnytta samtidigt som det vore fördelningspolitiskt rimligt. Det är mer rättvist än att fattiga länder betalar för utsläppsrätter till det rika EU utan att få något tillbaka. Är det något som ministern avser att driva i EU? Jag har stor respekt för hur svårt det är och hur lång tid det tar att genomdriva förändringar på internationell nivå, hur förnuftiga och välmotiverade de än är. Men det är tid vi inte har om vi ska rädda oss från de värsta följderna av klimatförändringarna. Jag hoppas att miljöministern vill arbeta för att införa en del av de konkreta åtgärder som jag har talat om. Både Storbritannien och Tyskland jobbar med biljettskatt. Jag tycker att vi också borde titta på det.

Jag fick inte svar på frågan om moms på inrikesflyg. Det handlar ju inte bara om den omedelbara minskningen av utsläpp av växthusgaser, utan det handlar om att styra om folks vanor, hur det fungerar i samhället och vilka transportslag man väljer.

Redan 2006 besöktes trafikutskottet av det brittiska parlamentets Standing Committee of Environment som föreslog att Sverige och Storbritannien skulle samarbeta genom att enas om en flygskatt på resor mellan våra länder. Det var kreativt, men de fick åka hem besvikna. Vi i Miljöpartiet tyckte att det var ett bra initiativ; det tyckte inte majoriteten. Fler kanske har kommit till insikt nu. Som litet land kan Sverige ha stor inverkan genom att gå före och visa vägen.

Vi kan inte vänta på internationella avtal. Vi måste agera nu. Jag vill än en gång säga att det finns mycket som är fullt möjligt att göra. Jag önskar miljöministern lycka till i hennes viktiga arbete med såväl kort-siktiga som långsiktiga lösningar.

Anf. 67 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Jag uppskattar sådana här interpellationsdebatter. Man kan vrida och vända på frågor, komma med förslag, titta på fördelar och nackdelar och resonera om frågor. Jag tycker att det är väldigt viktigt just när det gäller klimatfrågan.

Efter att ha spenderat många dygn på Riokonferensen är jag ännu mer engagerad i att försvara och förbättra det europeiska systemet med handel med utsläppsrätter. Andra länder försöker nu ta efter och introducera

motsvarande system på andra håll i världen. Det optimala vore att vi kunde koppla ihop dem och förbereda oss för det. Dit är det långt kvar, men jag tror att det går åt det hållet.

Frågan om moms är ett annat komplicerat trask inom EU-systemet. Momsdirektivet är något av det mest komplicerade jag har läst. Samtidigt är det vällovligt att man försöker hitta gemensamma momsnivåer inom den inre marknaden för att undvika snedvridning mellan olika sektorer och transportslag. Det blev en blandad reaktion på EU:s vitbok om transporter och att det borde vara en gemensam momssats på 19 procent på alla transporter inom EU. Det finns ju också transporter som vi har nytta av och som är bra.

Harmonisering är naturligtvis mycket bra. Samtidigt måste vi också se till att vi lägger mycket kraft på att utveckla nya bränslen, nya tekniker och nya sätt att hantera dessa olika transportslag.

När det gäller flyget är det kanske inte inrikesflyget som ur miljösynpunkt är det svåraste utan det är det ökande flyget med svenskar till utrikes destinationer mycket långt bort. Det återstår att påbörja denna diskussion eftersom flyget ska stå för sina kostnader. *Polluter pays principle* ska gälla alla delar i samhället.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2011/12:362 om näringspolitikens utveckling i Jönköpings län

Anf. 68 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Fru talman! Peter Persson har frågat mig vilka åtgärder jag anser vara lämpliga för att Jönköpings län ska fortsätta vara en tillväxtregion.

Regeringen bedriver en aktiv politik för att stärka entreprenörskap, innovation och tillväxt i hela landet. Inom dessa områden har regeringen tagit – och tar löpande – en stor mängd initiativ för en samlad näringspolitik i syfte att stärka den lokala och regionala konkurrenskraften i hela landet. Den bästa kunskapen om vad som behövs för att utveckla Jönköpings län finns i regionen. Därför ligger också huvudansvaret för de regionala tillväxtresurserna där, och regeringen tillför årligen resurser för att utveckla insatser inom till exempel näringslivsutveckling och kompetensförsörjning. Det är viktigt att det är de unika förutsättningarna och styrkorna i Jönköpings län som ligger till grund för det arbetet.

Ett av områdena i Jönköpings läns regionala utvecklingsprogram är ”Livsmiljö och attraktivitet”. Det är glädjande, och det rimmar väl med dialogplattformen *Attraktionskraft Sverige* som jag lanserade i april i år. Plattformen handlar bland annat om att föra dialog om lokala och regionala förutsättningar för att utveckla attraktiva livs- och boendemiljöer utifrån regeringens och andra aktörers pågående insatser på området. Jag ser framför mig ett gemensamt engagemang mellan stat, kommun, region, näringsliv och intresseorganisationer för att Sverige ska fortsätta att vara ett attraktivt land att vistas, verka och växa i.

På nationell nivå har regeringen sedan 2006 löpande genomfört ett stort antal insatser inom till exempel infrastruktur-, utbildnings- och

näringslivsområdet för att underlätta för företag i alla branscher att bidra till tillväxt, välfärd och jobb.

En viktig del – inte minst för de många små och växande företagen i mitt eget hemlän Jönköping – är en effektiv och ändamålsenlig tillgång till finansiering och rådgivning.

En annan del i regeringens arbete är att åstadkomma förenklingar och att skapa en märkbart positiv förändring i företagets vardag. Genom att skapa ändamålsenliga regelverk, minska företagets kostnader och förenkla uppgiftslämnandet kan det bli enklare och mer lönsamt att starta och driva företag i Sverige.

På innovationsområdet har regeringen sett behov av att stärka innovationsförmågan för fler jobb genom nya produkter och tjänster. Näringsdepartementet har därför tagit initiativ till en innovationsstrategi för Sverige. Viktiga inspel till strategin har bland annat kommit från de regionala innovationsdialogerna, varav en hölls i Jönköping. Där samlades ett flertal aktörer för att diskutera förutsättningarna för länet och bidra till innovationsstrategin. Jag var själv på plats. Strategin, som lanseras i höst, ska vara en plattform för det långsiktiga arbetet med att förbättra förutsättningarna för innovation i Sverige.

En viktig förutsättning för att skapa attraktiva livsmiljöer som främjar företagande och näringslivsutveckling är en fungerande och effektiv infrastruktur, såväl fysisk som elektronisk. Från regeringens sida satsar vi enligt den nationella planen 497 miljarder kronor på infrastrukturen mellan 2010 och 2021. För Jönköpings läns del innebär det 1 236 miljoner kronor för regional transportinfrastruktur. Det är en stor satsning! Regeringen kommer under hösten vidare att lägga fram en infrastrukturproposition för att ytterligare trimma och effektivisera systemen.

Därmed hoppas jag att det framgått att regeringen bedriver en aktiv politik för att skapa förutsättningar för såväl Jönköpings län som övriga delar av landet att fortsätta vara tillväxtregioner.

Anf. 69 PETER PERSSON (S):

Fru talman! Jag tackar näringsministern för svaret. Jag förmodar att hon skulle bli förvånad om jag sade att svaret hade glatt mig oerhört mycket. Det var bara ett allmänt tal utan någon särskild konsekvens kring de frågor som jag har ställt.

Det finns två skäl till att jag har ställt denna inriktade interpellation om näringspolitiken i Jönköpings län. Det ena är Trafikverkets så kallade kapacitetsutredning, där man gör ett antagande om att länets befolkning ska minska med 5 procent och att det därmed inte finns så stora behov av investeringar i Jönköpings län. Jag är medveten om att detta är bara en promemoria från en myndighet men känner ändå en stark oro för att det kan utvecklas till ett tänkande som blir självuppfyllande, nämligen att Jönköpings län har hamnat i bakvattnet. Det var en av de främsta anledningarna till min interpellation.

Den andra är att jag under lång tid har följt arbetsmarknaden i Jönköpings län, både i egenskap av kommunalråd och senare i egenskap av regionstyrelsens ordförande. Jag har sett en förändring som har påskyndats vid varje konjunkturedgång i Jönköpings län, nämligen en allt större andel av arbetskraften som har hamnat så långt bort från de jobb som är möjliga att Arbetsförmedlingen nu beskriver detta som vårt allra

allvarligaste strukturproblem. Detta sker i en situation där det samtidigt finns sektorer inom vårt näringsliv som söker arbetskraft. Vi har länsinvånare som går år efter år men inte får en chans.

Jag hade förväntat mig att Annie Lööf ändå skulle ha kommenterat dessa frågeställningar något. De är helt centrala för Jönköpings läns utveckling. Jönköpings län är ett industriellt präglad län, och jag tror att industrin i förändrat avseende kommer att vara den viktigaste näringen i Jönköpings län för all den tid som kan överblickas. Då måste industrin ständigt kunna utvecklas, och vi måste också kunna vidga vår regionala yta på ett påtagligt sätt.

De motorer som finns i detta sammanhang är investeringar i infrastruktur, investeringar i utbildning och också kraftresurser för omställning vid konjunkturförändringar. Den stora arbetskraftsreserv som vi i dag har är ett slöseri med mänskliga resurser och med människors förmåga att bidra till ekonomins utveckling i Jönköpings län.

Jag hade också förväntat mig att Annie Lööf något skulle beröra den kris som finns i samtliga länets kommuner utom en på bostadsmarknaden. Vi kan inte ta emot den arbetskraft som behövs därför att det inte finns bostäder att tillgå. Men Annie Lööf berörde i sitt svar inte något av de områden som krävs för en samlad näringspolitisk strategi. Det tycker jag är både ledsamt och märkligt.

Anf. 70 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Fru talman! Jag är mycket väl bekant med förutsättningarna i Jönköpings län eftersom det är min hemmaregion och där som jag har vuxit upp och bor. Jag är också medveten om de utmaningar som Jönköpings län har känt inte minst under krisen då ett så industritunget län som Jönköping drabbades mycket hårt.

Men jag ser och hör från Jönköpings län att det också går snabbt när det gäller omställningstakten.

Arbetslöshetssiffrorna för Jönköpings län är höga i förhållande till vad vi brukar ha traditionellt sett i vårt hemlän. Men de är lägre än genomsnittet i landet. Jönköping hade i april 2012 en arbetslöshet på 6,8 procent. Genomsnittet i landet låg på 8,3 procent vid den tiden. Ungdomsarbetslösheten i Jönköpings län ligger på 13,6 procent, att jämföra med en ungdomsarbetslöshet i landet på 16,4 procent.

Detta visar att i en region som Jönköpings län med en småföretagarstruktur och en näringslivsstruktur där man ofta hamnar högt upp i kommunrankningen när det gäller näringslivsklimatet är det här en förutsättning för att fler jobb ska växa fram och för att det ska bli en god dynamik.

Jag tror att det är viktigt att framhålla att hade Peter Persson specifikt velat ha svar om bostadssituationen skulle han ha ställt interpellationen till bostadsministern. Som näringsminister är jag väl bekant med det raster av olika frågor som näringslivet är i behov av för att fungera.

Det gäller kompetensförsörjning. Det gäller allt från den reformering av grundskolan som alliansregeringen gjort och den tillförsel av pengar till vuxenutbildningen som gjorts under vår tid till att Högskolan i Jönköping har stor betydelse för näringslivsutvecklingen i länet.

Men det är inte bara utbildningen som är viktig. Också arbetsmarknadsutbildningen är viktig. Vi har, som aviserades i budgetpropositionen,

lagt 8 miljarder på aktiva arbetsmarknadsinsatser – på fler handläggare och en aktiv arbetsmarknadsutbildning, bland annat arbetspraktik.

Förutom utbildning och arbetsmarknad gäller det bostadsförsörjningen och bostadsbristen. Inte minst Jönköpings kommun präglas av bostadsbrist, kanske framför allt när det gäller studentlägenheter. I vårpropositionen aviserade regeringen en hel del förändringar som vi inför höstens budget återkommer till.

Sist men inte minst handlar det om infrastrukturen.

Alla dessa delar är angelägna när det gäller att skapa ett starkt näringslivsklimat i länet. I interpellationssvaret har jag redovisat att 1,2 miljarder fördelats till Jönköpings län för den här planperioden. Det handlar om både väg och järnväg, något som Peter Persson är väl bekant med.

I Kapacitetsutredningens prognoser för Jönköpings län framöver finns, som interpellanten själv säger, en osäkerhet. Jag hoppas att Jönköpings län och politikerna där gör allt som står i deras makt för att vända prognoserna åt rätt håll.

När det gäller den faktiska utvecklingen i länet under de senaste fem åren ser vi en positiv procentuell förändring med ungefär 2 procent beträffande befolkningen.

Slutligen vill jag skicka med att under den tid då Peter Persson var regionförbundets ordförande fick man i uppdrag att utveckla kompetensplattformar i länet. Regionförbundet har självt signalerat till regeringen att detta med behovsanalys och prognosanalys var välkommet och välbehövligt. Man arbetar aktivt med det i Jönköpings län.

Anf. 71 PETER PERSSON (S):

Fru talman! Den här debatten och de debatter om näringspolitik som jag studerat i riksdagens protokoll och som varit de senaste 14 dagarna tydliggör verkligen en sak. Interpellanter från, vill jag minnas, Blekinge, Gävleborg, Dalarna, ja, från ett antal län, har utifrån det egna länets speciella problem debatterat med näringsministern.

I samtliga fall har näringsministern gett ungefär samma svar som här i dag. Det tydliggör att regeringen inte har någon näringspolitik, att regeringen inte riktigt vet vad näringspolitik är. Näringspolitik är att samordna det samhällseliga uppdraget för att skapa näringslivsutveckling, en starkare ekonomi och möjligheter till välfärdspolitik.

Det handlar om forskning och utveckling, om innovationer, om högskola, om bostadsbyggande, om en omställning i ekonomin genom arbetsmarknadspolitiken samt om bostadspolitiken. Kring dessa frågeställningar heter det: Du har den ministern. Du har den ministern. Jag har inget ansvar. Du skulle ha ställt frågorna till de andra ministrarna.

Det vi uppmärksammar i våra interpellationer är just att det inte finns någon samlad politik från regeringens sida.

Jönköpings län känner sig kraftigt förfördelat när det gäller infrastrukturen. Det finns ingenting kring de problem som bland annat regionförbundet, landstinget och länsstyrelsen har pekat på. Det gäller då särskilt järnvägskommunikationerna och de trängselproblem som finns avseende både stambanan och länkarna mellan Södra stambanan och Västra stambanan genom Jönköping.

Det handlar om stora neddragningar på Högskolan i Jönköping. Regionförbundet hos oss och regionförbund i andra delar av landet skriver brev till regeringen där de klagar över situationen och säger att den är oerhört allvarlig.

Företrädare för intresseorganisationer inom trähusbranschen avgår i protest mot regeringens bostadspolitik. Trähusverksamheten inom näringen i Jönköpings län är oerhört viktig för sysselsättningen i flera av länets kommuner.

Jag skulle kunna fortsätta att räkna upp områden där man tydligt ser att det inte finns någon samordning eller politik från regeringens sida.

Dess värre måste jag säga att jag upplever näringsministern som en smula aningslös i sin starkt marknadsliberala hållning. Det är marknaden som ska lösa problemen. Politiken ska reduceras. Annars hade regeringen inte minskat antalet platser i vuxenutbildningen från 142 000 till 86 000. Man hade inte minskat antalet platser i arbetsmarknadsutbildningen från 45 000 till 19 000. Man hade inte tagit bort 675 miljoner kronor från gymnasieskolan. Man hade inte infört kraftiga besparingar avseende högskolan.

Det här är naturligtvis resultatet av en medveten politik där det handlar om att få resurser för att göra det ni mest av alla vill, nämligen sänka skatterna. Det får konsekvenser också för näringspolitiken, för kommande tillväxt och möjligheter i vårt land, också i Jönköpings län som både du, Annie Lööf, och jag tillhör.

Anf. 72 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Fru talman! Peter Persson förvånar inte. Här använde jag tidigare fyra minuter till att beskriva den breda palett som krävs för näringslivsutveckling. Peter Persson lyssnade inte på det, utan säger nu att jag ignorerar sådant. Det är fullkomligt sanslöst. Jag har ju beskrivit vikten av infrastruktur, vikten av attraktivitet samt vikten av skola, utbildning, arbetsmarknadspolitik och bostadspolitik.

Jag beskriver vad regeringen gjort sedan 2006. Jämfört med den tid då Peter Persson var kommunalråd och Socialdemokraterna var i regeringsställning har en hel del hänt på det området.

Bland annat har vi sänkt inkomstskatten genom jobbskatteavdrag. Vi har sänkt de sociala avgifterna med 30 miljarder. Vi har ändrat 3:12-reglerna, till förmån för de småföretagare som är verksamma i Jönköpings län. Vi har åstadkommit skattelättnader genom RUT- och ROT-avdragen och låtit en ny sektor växa fram. Vi har sänkt kravet på aktiekapital, vilket gjort att vi ser fler nya företag, exempelvis i Jönköpings län.

År 2008 gjorde vi *en historiskt stor satsning* på forsknings-, innovations- och utvecklingspolitiken, som jag hoppas att vi kan återkomma till under hösten då regeringen lägger fram en ny forsknings- och innovationsproposition. I dag har Socialdemokraterna faktiskt sträckt ut en hand och visat en vilja att vara med på tåget när det gäller det som regeringen arbetar på.

Vi har också slopat förmögenhetsskatten. Vi har infört utvecklingscheckar. Vi har förbättrat rådgivningen till företagen.

Väldigt många av de här satsningarna har vi gjort eftersom vi tror att det är genom fler företag som jobb och utvecklingskraft lyfts fram.

Man kan titta på hur Jönköpings län arbetar. Jag tycker att det är centralt när man talar om regional tillväxt. Till Peter Perssons kolleger i alla andra debatter vi här haft om näringslivsutveckling har jag sagt att det för mig är viktigt att staten levererar god infrastruktur och ett gott raster när det gäller utbildning, bostäder, kapitalförsörjning och arbetsmarknadspolitik.

Det är också viktigt att de som har ansvar för regional tillväxt – i Jönköpings län då landstinget och, framför allt, regionförbundet – ser vilka unika förutsättningar att bygga på som finns i Jönköpings län. Nu håller man på med en ny regional utvecklingsstrategi som ska vara färdig våren 2013. I RUP för något år sedan har man plockat fram vad man i Jönköpings län vill satsa på. Varje år får man från statliga pengar – genom det regionala tillväxtanslaget – drygt 20 miljoner till att utveckla länet. Det är viktigt med näringslivsutveckling. Det är därför regeringen gör dessa satsningar.

Vad gäller högskolorna är det ingen hemlighet att jag är en varm anhängare av högskolor och universitet i hela landet. Jag har själv suttit i styrelsen för Högskolan i Jönköping innan jag blev minister och vet vilket arbete de gör för kompetensförsörjningen i länet. Till hösten kommer det en ny forsknings- och innovationsproposition på detta område, som kommer att handla om just resursfördelningssystemet till högre lärosäten runt om i landet.

För mig är det när vi pratar om näringslivsutveckling, landsbygdsutveckling och industriutveckling runt om i landet grundläggande att utgå från regionernas förutsättningar och attraktionskraft. Det är därför jag som näringsminister har samlat detta under ett paraply som heter Attraktionskraft Sverige. Det har från Jönköpings län och många andra län runt om i landet varit uppskattat att regeringen tar ett samlat grepp för att stärka såväl attraktivitet, boende- och livsmiljö, service och tillgänglighet som näringslivets villkor.

Anf. 73 PETER PERSSON (S):

Fru talman! Jag noterar att merparten i den breda palett Annie Lööf låter beskriva handlar om en enda sak: sänkta skatter. De andra åtgärderna på näringspolitikens område är en bristvara.

Jag lät kontrollera vad Annie Lööf har åstadkommit. Hon har tagit fram *en* proposition till riksdagen på tio månader, om patentbesvärssystemen. Det är säkert ett behjärtansvärt ämne, men det är vad som har åstadkommit. Därutöver är det agitation för att sänka alla löner vid anställningstillfället, ingångslönerna, till en 75-procentsnivå. Det är hennes stora insatser.

Sedan talar du om vikten av de regionala högskolorna, Annie Lööf. Du sitter dock i en regering med kollektivt beslutsansvar, där du har en utbildningsminister som håller på att svälta ut de mindre högskolorna. Det har varit interpellationsdebatt på interpellationsdebatt här i riksdagen kring detta, och i lokaltidningarna är trycksvärtan både hög och omfattande – från Blekinge och upp längs Norrlandskusten. Detta vet du ju, Annie Lööf.

Du har ett land där det i tillväxtområden är skriande bostadsbrist. Man kan inte ta itu med att anställa människor och ta vara på tillväxtkraft. Det är också ditt ansvar i den regering du sitter i. De brister i infra-

struktur du får höra talas om när du vistas i hemlandet och att länet känner sig förfördelat har du också ett delansvar i.

Jag minns våra debatter 2010, Annie Lööf. Du och jag träffades några gånger. Då var det ingen måtta på vilka satsningar det skulle bli i Jönköpings län. Jag ser med glädje fram emot 2014.

Prot. 2011/12:136

28 juni

Svar på
interpellationer

Anf. 74 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Fru talman! Jag har under denna interpellationsdebatt redogjort för det breda raster av olika politikområden som behöver samverka med näringslivet för att skapa en god utveckling och attraktionskraft runt om i Sverige. Jag har dels aviserat att det kommer propositioner som kommer att förstärka detta till hösten vad gäller bostäder, utbildning, forskning och innovation samt infrastruktur.

Under denna interpellationsdebatt har det enbart varit frågor från Peter Perssons sida. På intet sätt har han beskrivit vad han själv och Socialdemokraterna vill göra för att stärka näringslivsutvecklingen i Jönköpings län. Han säger att det inte är genom sänkta skatter vi får fler jobb och fler företag i landet. Det kanske är därför Socialdemokraterna i sin budgetmotion föreslår drygt 20 miljarder i skattesmäll till det svenska näringslivet. Jag tror inte att drygt 20 miljarder i ökade kostnader för företag kommer att leda till fler jobb och fler stabila industriföretag i Jönköpings län.

Det finns ett antal konkreta förslag som Socialdemokraterna brukar lyfta fram när de pratar näringsliv, och det är att man vill se en innovationsstrategi och att man vill se innovationsupphandling. Det är tydliga, konkreta förslag till hösten. Problemet är bara att regeringen sedan ett och ett halvt år tillbaka har arbetat med en innovationsstrategi och kommer att presentera den tidig höst. Innovationsupphandling, som föreslås som något nytt och fräscht, infördes vid årsskiftet. Vi lade då extra pengar till Vinnova att utveckla metoder och verktyg för detta.

Jag tror att det är viktigt att här på slutet markera att näringslivsutveckling bygger på samverkan och på att man satsar på en rad olika åtgärder. Sist men inte minst handlar det om en samverkan mellan de tillväxtmotorer som högskolor och universitet runt om i landet utgör. Det handlar om samverkan mellan högskola, näringsliv och det offentliga. Här behöver kommuner, landsting, regioner och stat samverka.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Anmälades och bordlades

Skrivelser

2011/12:145 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2011

2011/12:166 En folkhälsopolitik med människan i centrum

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för dessa skrivelser skulle förlängas till *onsdagen den 3 oktober*.

16 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställdes

den 26 juni

2011/12:429 Kredittider för underleverantörer

av *Hans Ekström* (S)

till näringsminister *Annie Lööf* (C)

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 september.

17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 26 juni

2011/12:677 Turkiets konfiskering av syrianers egendom

av *Robert Halef* (KD)

till utrikesminister *Carl Bildt* (M)

2011/12:678 Statens ägarstyrning av AP-fonderna

av *Peter Persson* (S)

till statsrådet *Peter Norman* (M)

2011/12:679 Den ökande barnfattigdomen

av *Gunvor G Ericson* (MP)

till socialminister *Göran Hägglund* (KD)

2011/12:680 Risken för diskriminering i arbetslivet av personer med neuropsykiatriska funktionshinder

av *Penilla Gunther* (KD)

till arbetsmarknadsminister *Hillevi Engström* (M)

2011/12:681 Lämplighet som förare samt yrkesförbud

av *Penilla Gunther* (KD)

till statsrådet *Catharina Elmsäter-Svärd* (M)

den 27 juni

2011/12:682 Fullföljande av tidigare givet löfte till ålfiskarna på västkusten

av *Roland Utbult* (KD)

till landsbygdsminister *Eskil Erlandsson* (C)

2011/12:683 Ledighet för nyanlända familjer

av *Lena Hallengren* (S)

till statsrådet *Erik Ullenhag* (FP)

2011/12:684 Trängselskatt även för utländska fordon

av *Lars Johansson* (S)

till finansminister *Anders Borg* (M)

2011/12:685 Arrestering av fackliga företrädare i Turkiet

av *Roza Güclü Hedin* (S)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

2011/12:686 ID06 och personal- eller närvaroliggare

av *Peter Persson* (S)
till finansminister Anders Borg (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 september.

18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 26 juni

2011/12:657 Vänerns stränder

av *Jonas Gunnarsson* (S)
till miljöminister Lena Ek (C)

den 27 juni

2011/12:661 Offentligt stöd till trossamfund

av *Mattias Karlsson* (SD)
till statsrådet Stefan Attefall (KD)

2011/12:662 Säkerställande av svensk rymdforskning på klimatområdet

av *Thomas Strand* (S)
till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2011/12:663 Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum (Swedec)

av *Carina Hägg* (S)
till försvarsminister Karin Enström (M)

2011/12:665 Ändring av högskoleförordningen

av *Thomas Strand* (S)
till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2011/12:671 Regeringens arbetslinje

av *Raimo Pärssinen* (S)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2011/12:672 Genomförande av IED i Sverige

av *Matilda Ernkrans* (S)
till miljöminister Lena Ek (C)

2011/12:673 Utredning om vårdmoderskap

av *Martin Andreasson* (FP)
till socialminister Göran Hägglund (KD)

2011/12:674 Assisterad befruktning för ensamstående

av *Martin Andreasson* (FP)
till socialminister Göran Hägglund (KD)

Prot. 2011/12:136
28 juni

2011/12:675 AP-fondernas missbruk av skattebetalarnas pengar
av *Jonas Eriksson* (MP)
till statsrådet Peter Norman (M)

den 28 juni

2011/12:658 Bred hjälp till syriska flyktingar
av *Håkan Bergman* (S)
till statsrådet Gunilla Carlsson (M)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 september.

19 § Kammaren åtskildes kl. 15.45.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till och med 11 § anf. 43 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

MADELEINE GABRIELSON HOLST

/Eva-Lena Ekman

1 §	Justering av protokoll.....	1
2 §	Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
3 §	Avsägelse.....	1
4 §	Anmälan om kompletteringsval till skatteutskottet.....	1
5 §	Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	2
6 §	Hänvisning av ärende till utskott.....	2
7 §	Svar på interpellationerna 2011/12:382, 383, 385, 388, 389 och 410 om Israel och Palestina	2
	Anf. 1 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	2
	Anf. 2 KATARINA KÖHLER (S).....	3
	Anf. 3 HILLEVI LARSSON (S).....	4
	Anf. 4 VALTER MUTT (MP).....	5
	Anf. 5 TORBJÖRN BJÖRLUND (V).....	6
	Anf. 6 MONICA GREEN (S).....	7
	Anf. 7 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	8
	Anf. 8 KATARINA KÖHLER (S).....	9
	Anf. 9 HILLEVI LARSSON (S).....	10
	Anf. 10 VALTER MUTT (MP).....	11
	Anf. 11 TORBJÖRN BJÖRLUND (V).....	11
	Anf. 12 MONICA GREEN (S).....	13
	Anf. 13 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	14
	Anf. 14 KATARINA KÖHLER (S).....	15
	Anf. 15 HILLEVI LARSSON (S).....	15
	Anf. 16 VALTER MUTT (MP).....	16
	Anf. 17 TORBJÖRN BJÖRLUND (V).....	16
	Anf. 18 MONICA GREEN (S).....	17
	Anf. 19 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	17
8 §	Svar på interpellation 2011/12:396 om visumansökningar	18
	Anf. 20 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	18
	Anf. 21 SHADIYE HEYDARI (S).....	18
	Anf. 22 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	19
	Anf. 23 SHADIYE HEYDARI (S).....	19
	Anf. 24 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	20
	Anf. 25 SHADIYE HEYDARI (S).....	20
	Anf. 26 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	20
9 §	Svar på interpellation 2011/12:390 om restaurangmomsen	21
	Anf. 27 Finansminister ANDERS BORG (M).....	21
	Anf. 28 BO BERNHARDSSON (S).....	21
	Anf. 29 Finansminister ANDERS BORG (M).....	22
	Anf. 30 BO BERNHARDSSON (S).....	24
	Anf. 31 PETER PERSSON (S).....	25
	Anf. 32 Finansminister ANDERS BORG (M).....	25
	Anf. 33 BO BERNHARDSSON (S).....	27
	Anf. 34 PETER PERSSON (S).....	27

Anf. 35 Finansminister ANDERS BORG (M).....	28
10 § Svar på interpellation 2011/12:395 om servicekontoret i Angered	29
Anf. 36 Finansminister ANDERS BORG (M).....	29
Anf. 37 SHADIYE HEYDARI (S)	29
Anf. 38 Finansminister ANDERS BORG (M).....	30
Anf. 39 SHADIYE HEYDARI (S)	31
Anf. 40 Finansminister ANDERS BORG (M).....	31
Anf. 41 SHADIYE HEYDARI (S)	32
Anf. 42 Finansminister ANDERS BORG (M).....	32
11 § Svar på interpellation 2011/12:404 om återställande av det sociala avgiftssystemet	33
Anf. 43 Finansminister ANDERS BORG (M).....	33
Anf. 44 JASENKO OMANOVIC (S)	33
Anf. 45 Finansminister ANDERS BORG (M).....	34
Anf. 46 JASENKO OMANOVIC (S)	35
Anf. 47 EVA-LENA JANSSON (S)	35
Anf. 48 Finansminister ANDERS BORG (M).....	36
Anf. 49 JASENKO OMANOVIC (S)	37
Anf. 50 EVA-LENA JANSSON (S)	38
Anf. 51 Finansminister ANDERS BORG (M).....	38
12 § Svar på interpellation 2011/12:414 om finanspolitiska insatser för ökad jämlikhet	39
Anf. 52 Finansminister ANDERS BORG (M).....	39
Anf. 53 EVA-LENA JANSSON (S)	40
Anf. 54 Finansminister ANDERS BORG (M).....	41
Anf. 55 EVA-LENA JANSSON (S)	42
Anf. 56 PETER PERSSON (S)	43
Anf. 57 Finansminister ANDERS BORG (M).....	43
Anf. 58 EVA-LENA JANSSON (S)	44
Anf. 59 PETER PERSSON (S)	45
Anf. 60 Finansminister ANDERS BORG (M).....	46
13 § Svar på interpellation 2011/12:426 om flygets ökade klimatpåverkan	46
Anf. 61 Miljöminister LENA EK (C)	46
Anf. 62 ANNIKA LILLEMETS (MP).....	48
Anf. 63 Miljöminister LENA EK (C)	49
Anf. 64 ANNIKA LILLEMETS (MP).....	50
Anf. 65 Miljöminister LENA EK (C)	51
Anf. 66 ANNIKA LILLEMETS (MP).....	52
Anf. 67 Miljöminister LENA EK (C)	52
14 § Svar på interpellation 2011/12:362 om näringspolitikens utveckling i Jönköpings län.....	53
Anf. 68 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	53
Anf. 69 PETER PERSSON (S)	54
Anf. 70 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	55
Anf. 71 PETER PERSSON (S)	56
Anf. 72 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	57

Anf. 73 PETER PERSSON (S)	58	Prot. 2011/12:136
Anf. 74 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C)	59	28 juni
15 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	59	<hr/>
16 § Anmälan om interpellation	60	
17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	60	
18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	61	
19 § Kammaren åtskildes kl. 15.45	62	

